

Knud Damgaard (S):

Udvalget har holdt møde mellem anden og tredje behandling. Årsagen var, at et vedtaget ændringsforslag greb ind på temmelig kraftig manér i en række paragraffer. Der opstod nogen usikkerhed, men der er ikke afgivet tillægsbetænkning, og vi kan efter de foretagne undersøgelser konstatere, at vi anbefaler at stemme for lovforslaget på grundlag af betænkningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 115 stemmer mod 5 (FP).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af lovforslag nr. L 73:

Forslag til lov om ændring af byggelov. (Håndhævelse af byggelovgivningen m.v.).

(Fremsat 22/2 84. Første behandling 9/3 84. Betænkning 5/4 84. Anden behandling 12/4 84.

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 123 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 11:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan udenrigsministeren oplyse om situationen i Centralamerika og Det caraiiske Hav, herunder borgerkrigen i El Salvador, de væbnede overfald på Nicaragua og USAs interventioner over for suveræne stater i området?«

Af Gert Petersen (SF) og Albrechtsen (VS).

(Forespørgslen anmeldt 14/3 84. Fremme af forespørgslen vedtaget 20/3 84).

*Begrundelse***Gert Petersen (SF):**

Vi har alle over en længere periode kunnet følge, hvordan situationen i Centralamerika blev mere og mere skærpet. Det skyldes først og fremmest den reelt uerklærede krig, som USA fører mod Nicaragua, såvel som USAs ...

Formanden:

Forhandlingen fortsætter. Jeg beder om ro i salen.

Gert Petersen (SF):

Jeg skal også fortsætte, idet jeg vil understrege, at jeg godt er klar over, at man i det danske folketing anser det for en ret underordnet sag, at der i løbet af de sidste 4 år er myrdet ca. 40.000 mennesker i El Salvador. Men det er jo noget, det danske folketing selv må afgøre.

Der er en påstand om, at Nicaragua er ved at blive forvandlet til en satellit til Sovjetunionen, og at RFML i El Salvador tjener verdenskommunismens interesser. Det er begrundelsen for den intervention, som finder sted, men det er en begrundelse, der er helt urimelig, og som ikke kan overbevise noget tænkende menneske.

Nicaragua befriede sig i 1979 for et grusomt diktatur, som med støtte fra USA havde undertrykt folket siden 1927. Men straks efter denne befrielse skabte USA sådanne forhold, at den nye sandinistiske regering måtte forsvare sig mod økonomisk chikane og snart også militær omringning og indgriben. Alligevel har regeringen skabt en højere grad af demokrati end nogen sinde i Nicaraguas historie, og den har kunnet fremrykke datoen for afholdelse af parlamentsvalg.

[Gert Petersen]

Disse tiltag har USA besvaret med en optrapning af truslerne og de direkte militære indgreb. Formålet er ganske åbenbart at bringe sandiniststyret til fald.

I El Salvador støtter USA et menneskefjendsk regime, som kun kan holde sig oppe gennem terror. Den såkaldte valghandling, som regimet organiserede under borgerkrigsforhold og med dødspatroljer som disciplinerende foranstaltning, var en sørgelig farce.

Med sine indgreb yder USA ikke alene bistand til kræfter, der med al magt vil bevare den århundredgamle undertrykkelse; USA bringer også freden i området i fare. Det er klart kommet til udtryk i den folkeretsstridige invasion i Grenada, i mineudlægningen ud for havne i Nicaragua og i meddelelsen om, at USA i de næste to år ikke anerkender den internationale domstols jurisdiktion for så vidt angår forholdet mellem USA og de centralamerikanske stater.

På denne baggrund anser vi det for nødvendigt, at det danske folketing undtagelsesvis beskæftiger sig med forholdene i Mellemamerika og tager stilling til disse alvorlige begivenheder.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Emnet for debatten i dag berører 20 lande. Den omfatter en række konflikter i Mellemamerika og i Caribien, i landene internt og imellem dem. Den vedrører også andre landes politik over for området. Med et så vidtfavnende emne siger det sig selv, at min redegørelse må blive generel, at den må udelade en lang række detaljer, selv om de i og for sig godt kunne fortjene en særlig omtale.

I snart mange år har Mellemamerika og Caribien ikke været genstand for større interesse fra den danske offentligheds side, og det var vel meget naturligt henset til, at disse lande ikke er centrale for dansk udenrigsøkonomi eller for vores sikkerhedspolitik. For tiden findes der således kun dansk diplomatisk repræsentation i et af disse lande, nemlig Cuba. De øvrige 19 stater bliver dækket af vore ambassader i Mexico, Colombia og Venezuela. Vores muligheder for løbende at indhente førstehåndsuplysninger fra området er således begrænsede.

Der har imidlertid i de seneste måneder af velkendte grunde været en voksende interes-

se i den danske offentlighed og i pressen for situationen i området, hvilket forespørgslen her i dag jo netop er udtryk for. Jeg er derfor glad for, at jeg med denne redegørelse kan bidrage til en belysning af situationen i området.

Indledningsvis vil jeg advare imod den opfattelse, at alle områdets stater med meget små udsving er omtrent ens i økonomisk og politisk henseende og med hensyn til historie, befolkningsmæssig sammensætning osv., for det er langtfra tilfældet.

Men på det helt almene plan er det dog muligt at nævne visse generelle træk vedrørende de mellemamerikanske stater Guatemala, Honduras, El Salvador og Nicaragua. Disse lande har især i de senere år været præget af en stærk social og politisk uro. De gennemgår alle en omstillingsproces til nye styreformer, der forhåbentlig bedre vil kunne modsvare befolkningens ønsker. Omstillingsprocessen er smertefuld, den vil utvivlsomt tage mange år, og den ledsages af megen politisk vold og ustabilitet.

Roden til de enkelte konflikter i området ligger i hvert lands særlige historie. Disse stater har i flere hundrede år været præget af en lille landbesiddende overklasse. Sammen med militæret og støttet af kirken har den haft den politiske og økonomiske magt, mens den altovervejende del af befolkningerne har fristet en kummerlig tilværelse som jordløse landarbejdere eller småbønder. Landene på den mellemamerikanske landtange er blandt de økonomisk mindst udviklede i Latinamerika. Der er således ikke fremvokset en bredere byarbejder- og mellemklasse, der kunne have fremkaldt og understøttet et mere harmonisk politisk udviklingsforløb.

Volden i de mellemamerikanske samfund har også kendetegnet de enkelte landes historie, hvor indbyrdes kampe har spillet en betydelig rolle i lange perioder. Ikke mindst i det 19. århundrede, efter at uafhængigheden af Spanien var vundet, prægedes landene i lang tid af kaotiske tilstande, og også i vort århundrede har volden været fremtrædende. Det grelleste eksempel er vel den brutale nedslagtning af omkring 30.000 landarbejdere i Guatemala i 1930'erne, efter at de havde rejst sig imod regeringen.

På det økonomiske plan oplevede landene i Mellemamerika i 1960'erne og 1970'ernes første del en betydelig realvækstfremgang,

[Udenrigsministeren]

der dog kun kom visse dele af befolkningerne til gode. Landene er imidlertid fortsat blandt de fattigste i Latinamerika. Bruttonationalindkomsten pr. indbygger var således i 1981 i Honduras, der er områdets fattigste stat, ca. 600 dollars og i El Salvador ca. 650 dollars, mens indkomsten pr. capita i Nicaragua var ca. 860 dollars om året. Disse tal sættes i et særlig dystert perspektiv, når man ser på følgerne af det internationale økonomiske tilbageslag, som ramte de sårbare mellemamerikanske økonomier uhyre hårdt. Bruttonationalproduktet pr. indbygger er således siden 1979 faldet i visse af landene, endda med en tocifret procentsats, og dette har særlig hårdt ramt samfundenes store fattige befolkningsgrupper.

Tal som de netop nævnte tegner imidlertid kun en del af billedet, for dertil kommer, at indkomstfordelingen i de enkelte lande er meget skæv. I henhold til FNs økonomiske kommission for Latinamerika har mere end en tredjedel af den samlede befolkning i Mellemamerika ikke økonomisk mulighed for at få tilstrækkelig nærende daglig kost. Børnedødeligheden er meget høj, arbejdsløsheden er meget høj, under halvdelen af befolkningerne kan læse og skrive, og flere millioner mennesker i området befinder sig ved eller under sultegrænsen.

Situationen vanskeliggøres også af den betydelige befolkningstilvækst i området. Antallet af mennesker på den mellemamerikanske landtunge næsten fordobledes fra 1960 til 1981, fra 12 millioner til 21 millioner, og befolkningstilvæksten i regionen som helhed er for tiden med omkring 3 pct. pr. år blandt de højeste i verden.

Den i efterkrigstiden skete forbedring i dele af befolkningernes levestandard bidrog sammen med bl.a. vor tids massekommunikationsmidler til en øget bevidsthed om, at fattigdom og politisk undertrykkelse ikke er naturgivne forhold. Da det internationale økonomiske tilbageslag i 1970ernes 2. halvdel ramte Mellemamerika med voldsom kraft, evnede eller ville de traditionelle politiske magthavere ikke gennemføre de nødvendige samfundsmæssige ændringer såsom jordreformer, en rimeligere indkomstfordeling, en grundlæggende undervisning og et effektivt sundhedsvæsen.

De århundredgamle økonomiske og sociale uligheder udløste en forstærket politisk,

ofte voldelig kamp, der næppe har fundet sin endelige afslutning i noget af landene.

Efter disse mere generelle bemærkninger, der udgør baggrunden for den aktuelle situation i området, vil jeg gerne lidt mere indgående gøre rede for situationen i Nicaragua og El Salvador.

Nicaragua var indtil 1979 et diktatur ledet af Somozafamilien. Denne familie var kommet til magten, da USA i 1933 havde trukket sine tropper tilbage, og Somozaslægten beherskede Nicaragua i små 50 år, som var landet dens private ejendom. Da sandinistbevægelsen vandt magten ved revolutionen i 1979, var Nicaraguas økonomi næsten lammet, og der bestod endnu omfattende genopbygningsopgaver efter jordskælvet i 1972. Fabriksanlæg var ødelagt, det finansielle system var brudt sammen, og valutaen var svag. Valutagælden svarede til mere end et helt års produktion før borgerkrigen, og hertil kom den meget skæve fordeling af jorden, som bl.a. havde ført til en omfattende vandring fra land til by og dermed voksende beskæftigelsesproblemer.

Ved magtovertagelsen fastlagde det nye styre tre grundlæggende principper for sin forvaltning af magten: blandingsøkonomi, politisk pluralisme og alliancefrihed.

I de forløbne år er der blevet iværksat en lang række projekter, som kommer befolkningens brede lag til gode. Analfabetismen bliver bekæmpet, sundhedssektoren udvides, og en jordreform er godt i gang. Men den økonomiske situation er samtidig blevet vanskeliggjort af en række faktorer – nogle af dem af intern nicaraguansk art, andre af ekstern karakter – og der er ved at opstå en alvorlig mangel på bl.a. fødevarer og nødvendige råstoffer.

Styret understreger, at det fastholder revolutionens mål, men fremhæver, at USAs politik over for Nicaragua forsinker opfyldelsen af disse mål. Den nicaraguanske opposition hævder på sin side, at styret i realiteten ikke ønsker at gennemføre dem, og oppositionen i Nicaragua henviser til, at den i perioder har måttet se sine muligheder for at fungere indskrænket bl.a. ved presse censur.

I februar i år meddelte sandiniststyret, at valg vil blive gennemført i november i år, og den kommende tid må så vise, hvorledes disse valg kommer til at forløbe.

[Udenrigsministeren]

Antisandinistiske grupper har især inden for det seneste år gennemført en lang række militære operationer i Nicaragua fra egnene omkring grænserne til Honduras og Costa Rica, og de har gennemført økonomisk sabotage af betydeligt omfang i Nicaragua.

Antisandinistiske guerillaer, der bl.a. består af det gamle styres folk, modtager bistand udefra. USA har således ikke lagt skjul på sin hjælp til antisandinisterne.

En ny og mere bekymringsvækkende udvikling har været udlægningen af miner ved de vigtigste havne i Nicaragua, herunder Puerto Corinto. De første rapporter herom kom allerede frem for nogen tid siden. Da var det vanskeligt at danne sig et klart billede af, hvad der egentlig foregik, men efterhånden som situationen afklaredes, herunder den amerikanske efterretningstjenestes rolle, udsendte den danske regering den 11. april 1984 en udtalelse om mineringerne, og det understreges i denne udtalelse, at den danske regering tager klart afstand fra mineudlægning. I denne udtalelse blev det også anført, at Danmark jo endnu ikke er medlem af FNs sikkerhedsråd, men havde vi været det, ville regeringen have kunnet støtte det resolutionsudkast, der blev søgt vedtaget i FNs sikkerhedsråd den 4. april 1984, og som bl.a. fordømte de foretagne mineringer af Nicaraguas havne og opfordrede til omgående op-hør dermed.

Udtalelsen fastslog også, at udviklingen i Mellemamerika antagelig i stigende grad vil blive gjort til genstand for behandling i det europæiske politiske samarbejde, og den danske regering vil her virke for det synspunkt, at varige og retfærdige løsninger på konflikterne i Mellemamerika ikke kan opnås ved militære midler, men alene gennem en politisk løsning, der har sit udspring i regionen, og som respekterer fundamentale folkeretlige principper om ikke-indblanding og om grænsernes ukrænkelighed.

For nylig har USA erklæret, at man for en 2-årig periode ikke vil acceptere den internationale domstols kompetence i spørgsmålet vedrørende situationen i Mellemamerika. Fra dansk side lægger vi traditionelt vægt på, at man i videst muligt omfang anvender det bilæggelsessystem, der er opbygget i henhold til FN-pagten, og det er derfor beklageligt, at USA med sit forbehold har taget et skridt, som vil kunne medvirke til at mindske tilli-

den til dette bilæggelsessystem. På den anden side vil jeg dog gerne tilføje, at USA allerede i 1946 afgav en erklæring om anerkendelse af domstolens kompetence i almindelighed, dog med forbehold for indre anliggender. Derimod har to tredjedele af FNs medlemslande, herunder Østlandene, på nuværende tidspunkt endnu ikke anerkendt domstolens obligatoriske kompetence. Det skal nævnes for at bringe balance i tingene.

Vender vi os herefter til El Salvador, så er baggrunden for den nuværende situation eksistensen af en traditionel magelite, der blev afløst af en militærregering af et stadig mere korrump og repressivt tilsnit. I 1972 annulleredes den kristelige demokrat Napoleon Duartes sejr ved præsidentvalget, og en periode med voldsom undertrykkelse af al opposition fulgte efter.

Efter en række yngre reformvenlige officerskup i 1979 har de moderate kræfter i El Salvador søgt at gennemføre visse reformer, f.eks. en jordreform, og at give landet en mere demokratisk forfatning. I 1982 gennemførtes valg til en grundlovgivende forsamling og i marts i år første runde af et præsidentvalg. I begge disse valg var valgdeltagelsen meget stor, men partierne til venstre for de kristelige demokrater deltog ikke i valgene.

El Salvadors økonomi er under indtryk af bl.a. det internationale økonomiske tilbageslag og af den borgerkrigs-lignende strid blevet dramatisk forværret. Der har således i tiden siden 1978 været tale om en reduktion i bruttonationalproduktet på en fjerdedel, og arbejdsløsheden er steget til over 30 pct. USA har i de senere år ydet El Salvador en meget betydelig økonomisk og militær bistand.

Det er imidlertid den borgerkrigs-lignende strid, der fortsat påkalder sig international opmærksomhed, og situationen præges af de nu ca. 10.000 aktive guerillaer, der har haft betydelig fremgang i deres kamp mod regeringstropperne i det seneste år. Situationen præges også af de mange tusinde mord på politiske modstandere, som det ekstreme højres såkaldte dødspatroljer har gennemført. Man anslår, at flere end 30.000 civile er blevet dræbt i El Salvador siden 1979.

I denne forbindelse kan det være naturligt at omtale menneskerettighedssituationen i Mellemamerika, som i de seneste år har givet anledning til stigende bekymring, og det er

[Udenrigsministeren]

netop i El Salvador og Guatemala, det står værst til. Krænkelser af de mest fundamentale menneskerettigheder er nemlig blevet en del af hverdagen i disse lande.

Jeg har allerede nævnt dødspatroljernes fremfærd; jeg kan tilføje bombardementer af landsbyer, der har kostet mange civile livet, de politiske mord og egentlige massakrer. Alt dette er karakteristiske eksempler på de overgreb, der finder sted i området. Og tusinder af flygtninge og hjemløse vidner om problemets størrelse.

Krænkelsernes omfang og deres grovhed har ført til, at menneskerettighedssituationen både i El Salvador og i Guatemala er blevet taget op til behandling i FN. For tre år siden blev det besluttet at udpege en særlig FN-rapportør om El Salvador, og det samme skete for et år siden med hensyn til Guatemala. Danmark var blandt de lande, der tog initiativ til disse skridt, og Danmark er hele tiden gået ind for de resolutioner, der er blevet vedtaget herom inden for FN. Den skarpe kritik, der er kommet til orde i disse resolutioner, dækker den danske holdning til de overgreb, der sker.

I resolutionerne om El Salvador opfordres dette lands regering til at optage en dialog med alle repræsentative kræfter i landet med henblik på at tilvejebringe en samlet politisk forhandlingsløsning og sikre en varig fred. Alle andre lande opfordres til ikke at blande sig i El Salvadors indre anliggender og til at standse leverancer af våben og al militær bistand til begge borgerkrigens parter.

Selv om der ikke er borgerkrig i Guatemala, har situationen dér mange lighedspunkter med forholdene i El Salvador. I begge lande har uroen og volden dybe rødder i de sociale og økonomiske forhold, og det fastslås i de vedtagne resolutioner om Guatemala, at gennemførelse af jordreformer og indførelse af et uafhængigt retssystem med effektive retssikkerhedsgarantier er nødvendige forudsætninger for en varig forbedring.

De grove overgreb mod de mest elementære menneskerettigheder, som foregår i El Salvador og i Guatemala, må ikke få os til at glemme, at menneskerettighederne også krænkes i andre lande i området. For Nicaraguas vedkommende giver den håndfaste integration af misquitoindianerne og flytningen af et stort antal indianere fra de udsatte grænseområder mod Honduras også anled-

ning til bekymring. Det må samtidig erkendes, at der i Nicaragua er større åbenhed om disse spørgsmål end i andre lande i området, hvor forholdene med hensyn til menneskerettighederne er kritisable, og det er også bemærkelsesværdigt, at henvendelser fra Amnesty International i en række sager hurtigt har ført til oplysninger og løsladelser i dette land.

I den aktuelle særdeles spændte situation i Mellemamerika har fredsbestræbelserne fra den såkaldte Contadorgruppe påkaldt sig særlig interesse. Contadorgruppen består af Mexico, Colombia, Venezuela og Panama, og den har nu i over et år skridt for skridt formået at få de fem mellemamerikanske lande Honduras, Nicaragua, El Salvador, Guatemala og Costa Rica til at acceptere en lang række principper og målsætninger. Det drejer sig f.eks. om foranstaltninger med henblik på våbenkontrol, om at oprette direkte kommunikationskanaler mellem landene i området med sigte på at forebygge konflikter og om gradvis fjernelse af udenlandske militærrådgivere.

Der forudses også ophør af enhver form for støtte til grupper, der søger at undergrave de mellemamerikanske regeringer, herunder fra et andet mellemamerikansk land, og der forudses desuden initiativer, der kan garantere den fulde respekt for menneskerettighederne og gennemførelse eller revision af valglovgivning med sigte på at gennemføre valg, der garanterer befolkningen en effektiv valgdeltagelse. Contadorlandene har også taget skridt til at udarbejde planer til håndtering af regionens svære økonomiske og sociale problemer. Og for tiden er nogle arbejdsgrupper i færd med at udmønte disse principper og målsætninger i en række to- og flersidede aftaleudkast.

Det næste møde mellem udenrigsministrene i de fire Contadorlande og deres fem mellemamerikanske kolleger vil formentlig finde sted nu i slutningen af april. Man skal ikke undervurdere problemernes omfang, men Contadorgruppens bestræbelser har dog utvivlsomt medvirket til at forebygge en yderligere optrapning og internationalisering af konflikterne i Mellemamerika, og man må håbe, at disse fire latinamerikanske lande også i den forestående meget vanskelige fase vil kunne bringe en løsning på de mellemstatslige spændinger i området nærmere og

[Udenrigsministeren]

vil kunne bidrage til de økonomiske og politiske reformer, der fortsat er den grundlæggende forudsætning for en bedre fremtid for befolkningerne i Mellemamerika.

Hvis jeg kort skal sammenfatte situationen i Mellemamerika, sådan som regeringen ser den, tegner der sig følgende billede: århundredgammel social og økonomisk uretfærdighed og undertrykkelse er den grundlæggende årsag til områdets problemer. Varige og retfærdige løsninger forudsætter, at der i det enkelte mellemamerikanske land gennemføres politiske, økonomiske og sociale reformer, der tager sigte på etablering af et demokratisk system i det enkelte land og en mere ligelig fordeling af samfundets værdier. Varige og retfærdige løsninger kan ikke findes med militære midler, men alene gennem politiske løsninger, der har deres udspring i regionen, og som respekterer de fundamentale principper om ikke-indblanding og om grænsernes ukrænkelighed.

Det er af helt afgørende betydning, at konflikterne i Mellemamerika løses ad fredelig vej og gennem forhandling. Alle parter, der er engageret direkte eller indirekte i disse konflikter, må derfor udvise den størst mulige tilbageholdenhed. Det er på denne baggrund, regeringen tillægger det mæglingsarbejde, der udføres af Contadorgruppen, overordentlig stor betydning.

Regeringen har udmøntet denne overbevisning i en række konkrete skridt gennem de seneste år. Dels har den markeret denne opfattelse i kontakter med parterne i disse konflikter – både dem, der befinder sig på den mellemamerikanske landtange, og andre – dels har regeringen haft lejlighed til at understrege disse synspunkter her i tinget i forbindelse med besvarelsen af en række spørgsmål både sidste år og i år. Senest gjorde jeg det i min udtalelse af 11. april i år om mineudlægningen i de nicaraguanske farvande.

Endvidere har regeringen sammen med Danmarks EF-partnere, såvel i konklusionerne fra Det europæiske Råds møde i juni sidste år som på ny i marts mødet i år i de ti's udenrigsministres erklæring vedrørende Latinamerika, understreget værdsættelsen af Contadorgruppens bestræbelser. I erklæringen af 27. marts 1984 udtrykte de ti håbet om, at disse bestræbelser må bidrage til en mindskelse af spændingerne og til fremskridt

mod fred, respekt for uafhængighed, indførelse af et pluralistisk demokrati og mod løsning af de pågældende landes økonomiske og sociale problemer.

Afslutningsvis vil jeg sige et par ord om situationen i Caraibien, som der jo også er spurgt om. Dette område omfatter 13 selvstændige stater, heriblandt større lande som Cuba, Den dominikanske Republik og Haiti, og der findes i området en række mindre eller helt små stater, deriblandt Grenada.

Situationen på Cuba er der vel næppe grund til at komme nærmere ind på. Det er velkendt, at Cuba har knyttet sig stærkt til Østblokken, og at Sovjetunionen yder landet massiv økonomisk støtte. Blot er det af betydning for forståelsen af situationen omkring Mellemamerika at erindre om, at Cuba har ydet Nicaragua en meget betydelig støtte i de senere år, herunder ved udsendelse af et par tusinde militærrådgivere og adskillige tusinde civile rådgivere. I fortsættelse af mine bemærkninger om menneskerettighedssituationen i Mellemamerika skal jeg bemærke, at en række politiske fanger i Cuba efter udståelse af deres straf fortsat er tilbageholdt, og at idømmelse af dødsstraf for politisk virksomhed i Cuba er taget til i de seneste år.

Den lille stat Grenada påkaldte sig for ca. et halvt år siden meget betydelig international opmærksomhed. Det skete efter mordene den 19. oktober sidste år på premierminister Bishop og adskillige af hans tilhængere og den intervention på øen, som USA derefter foretog sammen med Organisationen af Østcaraiske Stater. Som det vil erindres, satte adskillige hundrede såkaldte cubanske bygningsarbejdere på øen sig til modværge. Det indtryk, der nu, 6 måneder efter interventionen, tegner sig af situationen på Grenada, er følgende:

Øens befolkning synes i henhold til både vore egne og andre europæiske landes observationer fortsat at være glad for, at det anarki, der indledtes med mordene på Bishop og hans tilhængere, hurtigt blev bragt til ophør ved den intervention, der fandt sted. Der består nu et interimstyre ledet af Grenadas generalguvernør, som tilsyneladende fungerer tilfredsstillende. Det er blevet meddelt, at der vil blive afholdt valg i november i år, og det synes at være tanken, at alle partier vil få lejlighed til at stille op. Der befinder sig fortsat ca. 350 mand amerikansk militært perso-

[Udenrigsministeren]

nel på øen foruden et tilsvarende antal fra Jamaica og Barbados, som bistår Grenadas myndigheder med politiopgaver i landet.

Regeringens holdning vedrørende udviklingen i Caribien svarer nøje til den holdning, jeg allerede har givet udtryk for i forbindelse med gennemgangen af situationen i Mellemamerika. Vi må tage afstand fra ethvert brud på princippet om ikke-indblanding i andre landes indre anliggender. Det fulgte af denne holdning, at regeringen måtte opfatte interventionen på Grenada som et brud på det fundamentale folkeretlige princip om ikke-indblanding. Regeringen gav i november sidste år klart udtryk for, at vi gik ud fra, at der skete en tilbagetrækning af de udenlandske tropper så hurtigt som muligt, og at Grenadas folk selv kunne bestemme sit styre. Vi stemte også i FN for et resolutionsforslag, der opfordrede alle stater til at vise den yderste respekt for Grenadas suverænitæt, uafhængighed og territoriale integritet, og opfordrede til omgående tilbagetrækning af de fremmede tropper fra Grenada.

Jeg vil gerne slutte min redegørelse med et par ord om vores bistandspolitik over for området. Som bekendt yder Danmark kun i begrænset omfang udviklingsbistand til lande i Mellemamerika og Det caraibiske Hav som følge af regionens forholdsvis høje økonomiske niveau set i forhold til det meget store antal meget fattige lande i andre dele af verden.

Som en midlertidig foranstaltning blev der dog i 1981 indledt et egentligt gavebistands-samarbejde med Nicaragua med henblik på at bidrage til landets genopbygning efter borgerkrigen. Inden for en beløbsramme på 45 mill. kr. har Danmark støttet gennemførelsen af projekter inden for undervisning, sundhed, drikkevandsforsyning og skovbrug.

Fra dansk side har vi gode erfaringer med bistandssamarbejde med Nicaragua, og vi ønsker, at dette samarbejde fortsættes. Efter som Nicaraguas nationalprodukt pr. indbygger efter de seneste oplysninger nu ligger på ca. 900 US-dollars, hvilket er over det niveau, der giver mulighed for dansk gavebistand, forventes det fremtidige samarbejde overvejende at blive baseret på lånebistand.

Ud over bistanden til Nicaragua har Danmark siden 1981 ydet humanitær bistand for ca. 17 mill. kr. til den centralamerikanske region. Bistanden er ydet dels som katastro-

febistand, dels som bistand til ofre for menneskerettighedskrænkelser, og den er overvejende blevet kanaliseret gennem frivillige danske hjælpeorganisationer.

Endelig bør det nævnes, at Danmark gennem ILO, Den internationale Arbejdsorganisation, har bidraget til en række arbejds- og uddannelsesprojekter i både Mellemamerika og Caribien. Siden 1981 har denne støtte beløbet sig til ca. 20 mill. kr.

Endvidere har Danmark sammen med sine EF-partnere ydet humanitær hjælp til området såvel som anden bistand gennem Lomékonventionen og EFs bistand til ikke-associerede udviklingslande. Under det danske formandskab i 1982 opnåedes der endvidere enighed om at anvende yderligere ca. 10 mill. regningsenheder til hvert af landene Costa Rica, Honduras og Den dominikanske Republik til bistand til landbrugsprojekter.

Jeg skal endelig sige, at landene i området også har betydelige handelsfordele gennem EFs generelle toldpræferencesystem og Lomékonventionen.

Forhandling

Gert Petersen (SF):

Jeg vil godt takke udenrigsministeren for redegørelsen.

Der er adskillige detaljer, også væsentlige detaljer, som jeg er stærkt uenig i. På den anden side er det tilfredsstillende, at udenrigsministeren konstaterer, at »århundredgammel social og økonomisk uretfærdighed og undertrykkelse er den grundlæggende årsag til områdets problemer.« Dette er fundamentalt noget andet end det, den amerikanske regering siger.

Dermed kommer jeg til USA, og her synes jeg at den største svaghed ligger i udenrigsministerens redegørelse – foruden andre skønhedspletter, som jeg ved at bl.a. hr. Riis-høj og senere også andre vil tage op. Det er en total underspillen af USAs rolle i området.

Så langt tilbage som i 1927 var der en amerikansk viceudenrigsminister, Robert Owens, der talte åbent ud. Han sagde:

»Det centralamerikanske område ned til og med Panama udgør en legitim indflydelsessfære for USA. Vi kontrollerer faktisk Centralamerikas skæbne, og vi gør det af den

[Gert Petersen]

enkle årsag, at vores nationale interesser absolut dikterer os denne kurs.«

Det er altså det, de centralamerikanske folk ikke længere vil affinde sig med, og her er vi ved hovedårsagen til de væbnede konflikter, som finder sted rundt omkring i Centralamerika i øjeblikket.

USA har overladt opgaven til den hemmelige efterretningstjeneste, CIA, ligesom det skete i Guatemala i 1954. I dag har CIA samlet 10.000–15.000 kontrarevolutionære i Honduras og et mindre antal i Costa Rica, og gennem deres angreb og overfald skal de terrorisere Nicaraguas folk, destabilisere landets økonomi osv. Alligevel er situationen en anden, end den var i 1954, da det samme blev gjort over for Guatemala med det resultat, at den demokratiske regering i Guatemala blev styrtet og en lang, mørk nat sænkede sig, som har skaffet Guatemala lantinamerikansk rekord i undertrykkelse af menneskerettigheder og i masse mord.

Sandinisterne i Nicaragua er en revolutionær folkebevægelse. Folk i Nicaragua er væbnet og kan ikke knuses gennem en invasion af lejetropper, uanset hvor veludrustede de er. Derfor har Reaganregeringen taget andre midler i anvendelse: økonomisk kvælning, militær opbygning med næsten permanente militærmanøvrer, permanent udstationering af amerikanske tropper i Honduras og store flådestyrker ud for Nicaraguas kyst. Med mineudlægningen i de nicaraguanske havne er CIA og dermed USA gået direkte ind i krig mod Nicaragua, og samtidig holdes truslen om en egentlig amerikansk militærinvasion i live. Grenadainvasionen var en påmindelse om, hvad USA er villig til at gøre uden hensyn til folkeretten, hvis det skønnes nødvendigt, og som Reagan erklærede den 11. marts 1983, er »Centralamerika vor fjerde grænse, og vor nationale sikkerhed står på spil.«

Det er også baggrunden for, at USA har suspenderet sit forhold til Den internationale Domstol for så vidt angår alle relationer mellem USA og staterne i Centralamerika. Der er sat en tidsfrist på 2 år, og det betyder, at i de næste 2 år vil USA holde alle udveje, selv de groveste, åbne. Det er det truende budskab i denne suspension.

I El Salvador er der siden 1979 – El Salvador har 5 mill. indbyggere ligesom Danmark – dræbt 40.000 mennesker, heraf 90

pct. civile, som er myrdet af soldater og dødspatroljer. Det er dødspatroljerne, der har været mest omtalt herhjemme, men også regeringshæren terroriserer den civile befolkning. Så kan man indvende, at i en borgerkrig vil det uundgåeligt også gå ud over civilbefolkningen. Det er klart, at også modparten, FDR/FMLN, somme tider rammer civilbefolkningen, men på den baggrund vil jeg godt citere oplysninger fra det salvadoranske ærkeepiskopats juridiske kontor, altså ærkebiskoppens kontor i El Salvador. Ifølge disse oplysninger dræbte regeringsstyrker i 1982 5.379 civile, FMLN dræbte 46. I 1983 var der 2.851 civile, der omkom som følge af regeringsstyrkernes kamphandlinger, men kun 51 som følge af FMLNs kamphandlinger.

Man siger fra amerikansk side, at der er tale om en kommunistisk sammensværgelse. Det er hovedbegrundelsen for interventionen. Hvor løgnagtig den myte er, skal jeg belyse med et konkret eksempel.

I september 1983 blev Rubin Samora, som er en fremtrædende leder af FDR/FMLN, nægtet indrejse i USA. Begrundelsen var en bestemmelse i amerikansk indrejselovgivning om, at medlemmer af »anarkistiske, kommunistiske eller terroristiske organisationer« ikke kan få visum.

Hvem er så denne anarkist-kommunist-terrorist Samora? Han er medlem af det kristelige demokratiske parti og indtrådte i den regering, der blev dannet efter diktatorens fald i oktober 1979 i El Salvador. Han blev i regeringen indtil marts 1980, da hans bror, som regeringen havde udnævnt til rigsadvokat, blev myrdet af en dødspatrolje efter åben og ustraffet opfordring fra major d'Aubuisson, lederen af Arenapartiet. Denne oplevelse og andre skuffelser førte til, at Samora opgav håbet om reformer ad fredelig vej, og med ham var andre kristelige demokrater og socialdemokrater. Mange, der spillede en ledende rolle i det første halve år efter diktaturets fald i 1979 i El Salvador, er i dag med i FDR/FMLN, men ifølge USA-administrationen er de altså anarkister, kommunister eller terrorister.

Hvordan kan der sættes en stopper for ulykkerne, truslerne, oprapningen? Det er bemærkelsesværdigt, at både FDR/FMLN og Nicaragua er fremkommet med en række rimelige forslag, ligesom den såkaldte Conta-

[Gert Petersen]

doragruppe har gjort det for så vidt angår det mellemstatslige forhold.

Lad mig nævne FDR/FMLNs forslag om dannelse af en provisorisk regering med deltagelse af alle partier undtagen det fascistiske, som forlanges opløst. Forslaget vil klart betyde El Salvadors neutralisering i forhold til alle stater i og uden for området, men det vigtigste er dog, at man foreslår en direkte dialog uden forudgående betingelser mellem stridens parter og med deltagelse af USA og internationale vidner, bl.a. fra Contadorgruppen. I stedet for opførelse af tragikomiske valgskuespil kunne der altså her og nu komme konstruktive forhandlinger i gang.

Fra Nicaragua foreligger lige så konstruktive forslag fremsat i juli 1983 på et møde med Contadorgruppen, som gik ind for dem. De går ud på en ikke-angrebsaftale mellem Nicaragua og Honduras, at alle stater straks skal indstille våbenleverancer til begge parter i borgerkrigen i El Salvador, at ingen må støtte kræfter, der søger at omstyrte en regering i Centralamerika, at der skal udøves respekt for selvbestemmelsesretten og princippet om ikke-indblanding, at al økonomisk aggression skal standses, og at der må gennemføres et forbud mod udenlandske baser og militærmanøvrer i Centralamerika.

Heller ikke Cuba har lagt hindringer i vejen. Fra cubansk side har man varmt støttet Contadorgruppens arbejde for en politisk løsning indbefattet tilbagetrækning af de cubanske militærrådgivere fra Nicaragua. Contadorgruppen har bl.a. foreslået tilbagetrækning af alle udenlandske militærrådgivere fra de to grænsestater Nicaragua og Honduras. Cuba og Nicaragua har erklæret sig indforstået hermed. USA og Honduras vil ikke følge Contadorgruppens forslag.

På hele denne baggrund bør vi fra dansk side lade vor stemme høre. Situationen er for alvorlig til, at vi kan tie, og jeg tror, det kan nytte at tale, for vi må ikke forveksle Reaganadministrationen med det amerikanske folk.

Hvad jeg har sagt her, har været præget af kritik af USAs politik og historie. Det er uundgåeligt, for denne historie er skrevet, og den nuværende politik er en kendsgerning, men lad mig minde om, at vi gang på gang har oplevet, at når en amerikansk præsident var på vej ud over afgrunden, så var det netop modstanden i det amerikanske folk, der

bremsede ham. Også i dag er der voksende modstand i USA mod denne politik, og det var ikke tilfældigt, at Reagan holdt sin godkendelse af mineudlægningen skjult for selv nogle af sine nærmeste. Han vidste, at den var kritisabel, og da det blev kendt, kom det jo også til et oprør i Kongressen.

Som sagt, historien er skrevet, også om USAs magtpolitik over for Centralamerika. Ingen amerikaner under 50 år har f.eks. del i ansvaret for den forbrydelse, der blev begået mod folket i Guatemala i 1954, og de fleste andre dengang har såmænd dårlig nok forstået, hvad der skete, men de er alle med til at skrive historien i dag. De har alle mulighed for at skrive den om i forhold til Reaganadministrationen, der fortsætter de dårligste traditioner i USAs historie.

Det er ikke mindst den, jeg har i tankerne, når jeg nu på vegne af socialistisk folkeparti og venstresocialisterne foreslår, at folketinget tilkendegiver sin opfattelse i følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget fastslår, at en løsning af de sociale problemer, sikring af staternes rettigheder og respekt for menneskerettighederne er af fundamental betydning for skabelse af fred i Mellemamerika, og

1) opfordrer alle fremmede magter til at trække alle deres tropper og militære rådgivere tilbage og at afstå fra enhver indblanding i de mellemamerikanske staters indre anliggender, herunder at indstille støtten til de væbnede overfald på Nicaragua og indblandingen i borgerkrigen i El Salvador,

2) fordømmer mineudlægning ud for Nicaraguas kyst,

3) udtrykker støtte til en politisk løsning i El Salvador, baseret på en bred dialog i befolkningen og mellem konfliktens parter, og til de initiativer, som Contadorgruppen har taget til fremme af fred i Mellemamerika, og

4) tilsiger Nicaragua fortsat økonomisk bistand fra Danmark.

Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg vil håbe, at det er muligt i dette folketing at få vedtaget en sådan tilkendegivelse.

Formanden:

[Formanden]

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Jeg skal lade dette forslag om motiveret dagsorden indgå i de videre forhandlinger.

Kjeld Olesen (S):

Udenrigsministeren skal ikke have utak for sin redegørelse. Dermed er ikke sagt, at jeg finder den så politisk fyldestgørende, at jeg kan udtrykke en ubetinget tak.

Ministerens redegørelses fortjeneste ligger i, at den på udmærket måde giver et billede af situationen i Centralamerika og Det caribiske Hav. Jeg anerkender ministerens sociale indignation over forholdene, over undertrykkelsen af de store og fattige landbefolkninger. Men det helt centrale er, at disse undertrykte befolkninger nu rejser sig i et oprør. Det er befolkninger, der såmænd kun ønsker politiske og sociale forhold, hvis virkeliggørelse hos os ligger langt tilbage i historiens tåge.

Undertrykte befolkninger kan komme så langt ud i desperation, at de må gribe til de samte midler, som undertrykkerne anvender, nemlig våben. I sin omtale af situationen i El Salvador kommer ministeren ind på de højreekstremistiske dødspatroljer. Samtidig hedder det i redegørelsen:

»USA har i de senere år ydet El Salvador en meget betydelig økonomisk og militær bistand.«

Hvad er det for en militær bistand? Er det til hjælp for de grupper, der skal beskytte sig mod dødspatroljerne? Og hvem kommer den økonomiske hjælp til gavn?

Nej, ministeren lister på diplomatiske kattepoter uden om det, der er det egentlige problem, nemlig USAs rolle i dette uhyggelige drama i Centralamerika og Carai-bien.

Hvorfor modtager Cuba massiv økonomisk støtte fra Sovjetunionen? Det er jo det, udenrigsministeren nævner i sin redegørelse. Fordi USA fra starten indledte og fortsætter en økonomisk boykot, der tvinger landet i armene på Sovjetunionen, på samme måde som vestlige lande under koloniernes frigørelseskamp var passive og gav Østblokken en helt ufortjent politisk fordel. Man må lade, at der bl.a. på grund af en fri amerikansk presse er tilstrækkelig mange vidnesbyrd om CIAs og dermed den amerikanske regerings aktive medvirken til at fastholde de reaktio-

nære regimers positioner. Der, hvor de er blevet fordrevet, f.eks. i Nicaragua, bruges millioner af dollars til at underminere sand-niststyret.

Hr. minister, hvorfor ikke tale ligeud om tingene? Sandheden er jo, at USA betragter Centralamerika og Carai-bien som en væsentlig del af sin interessesfære. Tidligere invasioner i Guatemala og Den dominikanske Republik er vidnesbyrd om, at man til enhver tid er parat til at bruge magt, hvis man finder det nødvendigt.

Det seneste mere direkte eksempel var invasionen på Grenada, hvor den danske regering kom med nogle principielle betragtninger, og det glæder mig, at ministeren i sin redegørelse siger:

»Vi må tage afstand fra ethvert brud på princippet om ikke-indblanding i andre landes indre anliggender. Det fulgte af denne holdning, at regeringen måtte opfatte interventionen på Grenada som et brud på det fundamentale folkeretlige princip om ikke-indblanding.«

Men tilbage til USAs rolle. De sidste informationer går ud på, at der forestår en storstilet aktion mod Nicaragua. I længere tid er der med amerikansk bistand foretaget minering ud for havnene i Nicaragua. Igen et citat fra ministerens redegørelse: havde Danmark været medlem af FNs sikkerhedsråd, ville vi »have kunnet støtte de resolutionsudkast, der blev søgt vedtaget den 4. april 1984, og som bl.a. fordømte de foretagne mineringer af Nicaraguas havne og opfordrede til omgående ophør dermed«.

Disse bemærkninger skal udenrigsministeren have tak for. USA opfatter det altså som en legitim ret at blande sig direkte i andre landes forhold, lande, der ikke engang er naboer, men som geografisk er placeret tæt ved den amerikanske grænse.

Det bringer mig frem til et ejendommeligt paradoks. I den svenske skærgård har man i hvert fald ét sikkert bevis for, at en sovjetisk u-båd har krænket svensk territorium, endda nær ved en vigtig flådebase. Der er andre indikationer, der viser, at aktiviteten fortsætter. Når man betænker, at USA har været en af de hårdeste kritikere af den sovjetiske adfærd, med hvilken ret kan USA så via CIA udøve sin aggressive virksomhed over for et land som Nicaragua?

[Kjeld Olesen]

Da jeg var udenrigsminister, anvendte jeg et meget stærkt udtryk om den sovjetiske handling, da u-båden stod hjælpeløst på skæret: jeg talte om herrefolksmentalitet. Jeg fortryder ikke udtrykket. Ud fra en amerikansk tankegang skulle russerne altså være i deres fulde ret til at sikre sig kontrol med de områder, der støder op til deres grænser. Dog vil jeg ikke anvende det samme udtryk om det, amerikanerne gør i Centralamerika, fordi USA er et demokrati og der i Kongressen er stadig stærkere kræfter, der kan se det afsindige i, hvad der sker. Det er disse kræfter, vi skal støtte, men det gør vi ikke uden en utvetydig kritik af, hvad det officielle USA er i færd med i dag, og her mangler jeg noget ganske afgørende i udenrigsministerens redegørelse.

I den ganske verden findes der i dag ca. 25 lande, der har et demokrati, som vi kender det. Vist findes der ting, som for os ikke er tilfredsstillende, i Nicaragua, hvad de ikke selv lægger skjul på, og også andre steder, hvor man søger at gøre op med den dybeste sociale uretfærdighed. Vi kan ikke sammenligne forholdene i Danmark med den primitive situation, vi finder i en fattig landsby i El Salvador eller Guatemala eller i en indianerlandsby i Nicaragua. Vi må være vor samvittighed bevidst. Vil vi støtte de mindretal, der i århundreder har holdt masserne nede i fornedrelse og fattigdom, eller ønsker vi at støtte dem i deres kamp for en tilværelse, der er menneskeværdig? Det er det, der er spørgsmålet, og her må man vælge side, vi kan ikke sige både-og.

Lad mig slutte med at sige, at på trods af hvad jeg vil betegne som ministerens diplomatisk kattepoter over for vores store allierede, er der i ministerens redegørelse så mange positive elementer, at jeg håber, at et enigt folketing kan slutte op bag det dagsordensforslag, der er blevet fremsat. Det vil være en styrke for dansk udenrigspolitik, og indholdet er faktisk i overensstemmelse med ministerens redegørelse.

Fischer (KF):

For det konservative folkeparti er det afgørende for udviklingen i det centralamerikanske område, at det lykkes at fremme en fredelig og demokratisk udvikling, der betyder sociale og økonomiske fremskridt for de

pågældende landes befolkninger. Det burde være det helt centrale i debatten her i dag. Det er også fremgået af den balancerede og nøjterne analyse, som udenrigsministeren har fremlagt. Vi mener omvendt, at sigtet med den stillede forespørgsel er for snævert og ensidigt, præget af, at SF og VS skal have enhver konflikt til at passe ind i deres marxistiske imperialismeteorier, der ensidigt placerer skylden for udenlandsk indblanding på én magt.

Forespørgslen kunne med solid begrundelse have omfattet Cubas og Sovjetunionens intervention i området og deres bestandige forsøg på at omdanne demokratiske bevægelser til stalinistiske diktaturer. Et hovedproblem i området er derfor i dag helt åbenlyst: Skal de lande, hvor befolkningerne nu vil kaste de traditionelle diktaturers tvang af sig, have chancen for en fri, pluralistisk udvikling med økonomiske, sociale og politiske fremskridt, der indebærer samarbejde mellem befolkningsgrupper, der tidligere var undertrykte, eller som bekrigede hinanden? Eller skal blot én af grupperne, den marxistisk-leninistiske, sætte sig på kontrollen og via alle de kendte undertrykkelsesmetoder presse befolkningen ind under et nyt åg?

Det var for øvrigt det, der var sket på Grenada, og som kulminerede sidste efterår med mordet på statschefen, Maurice Bishop, på flere af hans ministre og på fagforeningsledere, da marxistiske ekstremister gik amok, i øvrigt på et tidspunkt, hvor der befandt sig 750 cubanske såkaldte arbejdssoldater på øen – de viste sig som en velbevæbnet og aktiv kampstyrke – og mange diplomater fra Østeuropa. Den franske avis *Le Monde*, der normalt ikke er særlig højredrejet, som man ved, undrede sig over, at Sovjetunionen havde brug for 49 diplomater på en turistø med 100.000 indbyggere – det samme antal, som Sovjet har i et vesteuropæisk land med 50 gange så mange indbyggere. Der var store våbenlagre på øen, politiske fanger var en del af dagligdagen. Nu er situationen som bekendt en anden, og udsigten til frie valg er god.

I det krigshærgede El Salvador har det netop afsluttede valg givet en deltagelse på 75 pct. af de stemmeberettigede. Den marxistiske guerilla, der har ringe indflydelse i de store befolkningscentre, forsøgte at sabotere og latterliggøre valget; den ville have sam-

[Fischer]

lingsregering uden valg og håbende selvfølgelig via en slags politisk gøgeungevirkning at kunne fordoble sin indflydelse.

I Nicaragua, hvor marxisterne har overtaget, vil man nu temmelig forsinket afholde valg – i øvrigt på et tidspunkt, hvor mange af dem, der var mest aktive i kampen mod Somoza, nu er gået i opposition i skuffelse over sandinisternes ensidighed. Udsigterne til, at valget vil få et demokratisk forløb, er ikke særlig gode; den ledende kammerat, Daniel Ortega, har sagt, at valget ikke skal være en styrkeprøve, men en styrkelse af revolutionen. Det tegner det også til at blive. Oppositionspartierne og andre ikke-sandinistiske bevægelser er afskåret fra deres naturlige kontakt med befolkningen, masseorganisationerne er kontrolleret af sandinisterne, valgkommissionen er oppositionen lukket ude fra, og man vil sænke valgets alderen, så 16-årige indoktrinerede skolebørn kan stemme. Det minder om gammelkendte marxistisk-leninistiske måder at holde valg på, hvor resultatet er kendt på forhånd. Jeg tror, at kun massiv påvirkning udefra på Nicaragua vil kunne ændre denne proces.

Omkring hjælpen til oppositionen imod sandinisterne har der været voldsom kritik af USA, bl.a. fordi det er lykkedes at anbringe nogle miner ud for nogle af Nicaraguas havnebyer, hvorved nogle skibe er blevet beskadiget. Jeg skal bestemt ikke udtrykke sympati for denne fremgangsmåde; den er vist ikke i overensstemmelse med folkeretten, som senator Goldwater har sagt. Men hvem taler om, at den marxistiske guerilla i El Salvador, der koordinerer sine aktiviteter fra Nicaraguas hovedstad, til dato har påført El Salvador økonomiske tab i en størrelsesorden af omkring 6 mia kr. ved sabotage af broer, veje, kraftforsyninger, civile busser osv. osv. og dermed bidraget til at sænke El Salvadors bruttonationalprodukt med 35 pct. fra 1978 til 1983 og skabt stor nød og elendighed for almindelige mennesker? Tallene stammer ikke fra den amerikanske regering, men fra den Reagankritiske journalist Christopher Dickey ved Washington Post. I næsten samme tidsrum modtog Nicaragua vestlig bistand på omkring 15 mia kr. – heraf i starten betydelige beløb fra den amerikanske regering til det ny styre i Managua, indtil det styre viste sin sande politiske karakter. Men det tales der meget lidt om. Den selektive

forargelse har kronede dage i forbindelse med Centralamerika.

Og hvad med terroren i området? Ja, vi kender kun alt for vel de fascistiske dødspatrujer i El Salvador, et uhyggeligt og grotesk element, som vi stærkt fordømmer. Det kan forhåbentlig bringes ned, måske til ophør, hvis den næste fase af præsidentvalget forløber vel. Denne terror har i øvrigt medvirket til at standse megen hjælp til El Salvador.

Men også på den anden front er der terror. Mordet på Maurice Bishop er et eksempel. Drabet i Managua på Melida Anaya Montes, en af de mere moderate salvadoranske guerillaledere, er et andet eksempel. Sandinisterne har kørt en voldelig kampagne mod en del af landets suma- og misquito-indianske mindretal, og flygtningetallet fra Nicaragua er ifølge oplysninger den 7. april 1984 i Neue Zürcher Zeitung måske i nærheden af 50.000. Nicaragua er i øvrigt optaget i Amnesty Internationals årsrapport med en længere beretning om krænkelser af menneskerettigheder. Det samme gælder Nicaraguas aktive støtte, Cuba, der formentlig har flere politiske fanger end samtlige andre latinamerikanske lande tilsammen. Det nicaraguanske hemmelige politi er i øvrigt opbygget efter cubansk mønster.

Dansk indsats i området må nødvendigvis blive begrænset, hvis ikke vi skal tynde ud i nødvendig indsats andre steder. Vi kan yde en vis udviklingshjælp, hjælp til flygtninge og anden form for nødhjælp; udenrigsministeren har allerede redegjort for det. Politisk kan vi støtte såvel de initiativer, der er kommet fra den såkaldte Contadoragruppe, som en række anbefalinger i Kissingerrapporten om samlet social, økonomisk og politisk udvikling i området på en demokratisk måde og uden indblanding udefra. Vi kan hjælpe gennem vort medlemskab af EF, idet Lomé-aftalerne også får virkning for de pågældende lande i dette krigshærgede område.

Sønderby (V):

Det er, som man kan høre på indlæggene fra de foregående ordførere, et meget bredt emne, vi har taget fat på i formiddag. Men jeg synes alligevel, at forespørgerne kunne have udvidet forespørgslen til at omfatte samtlige interventioner, der foretages over for suveræne stater i det hele taget, og jeg

[Sønderby]

synes nok, at den socialdemokratiske ordfører, hr. Kjeld Olesen, også kunne have taget de ting med, f.eks. Afghanistan, Kampuchea og andre lande, men det er, ligesom om det ikke rigtig interesserer forespørgerne.

Nu er det jo ikke venstre, der har stillet forespørgslen, men jeg vil da gerne sige nu, at vi er meget tilfredse med udenrigsministerens besvarelse, både baggrunden for problemerne og regeringens initiativer, både nationalt og internationalt og økonomisk og politisk. Jeg synes, at der var nogle løfter og nogle betragtninger. Dem vil jeg gerne sige tak for.

Derfor kan jeg vel ikke tilføre debatten en hel masse nyt, men hvis vi følger lidt med i massemedierne, må vi nok erkende, at selv om der er langt ud til området, så er de ting, der sker derude, ting, der berører os, kommer os ved, og som vi følger med i. Derfor skal forespørgerne da ikke have utak for, at vi får mulighederne for at drøfte dette og få den redegørelse, som udenrigsministeren nu er kommet med.

I denne forbindelse kunne jeg godt have lyst til at spørge forespørgerne, om de ikke også erkender, at TV sjældent kommer i andre områder. De orienteringer, vi får fra Afghanistan, er jo langt fra så fyldestgørende som dem, vi får fra det område, som vi drøfter her.

Vi skal om et par år fejre 200-året for bondens frigørelse her i Danmark. Det blev en ublodig revolution, fordi fremsynede mænd så, at vi kunne sikre det danske samfund en sund udvikling, hvis vi sikrede, at landmanden kom til at eje sin egen jord, hvorved man gav ham lyst til at gøre en indsats. Det bygger vi stadig væk vores landbrugspolitik på. Vi undgik altså en revolution, og vi undgik en borgerkrig. Den sociale og politiske uro, der i de senere år har præget det område, som vi drøfter her, hænger jo i høj grad sammen med det, som udenrigsministeren også var inde på: at det var en meget lille, landbesiddende overklasse, der havde præget udviklingen sammen med militæret og støttet af kirken. Langt den største del af befolkningen har været jordløse landarbejdere eller småbønder. Der er ikke sket en naturlig udvikling i området, ej heller politisk, og det hænger måske også sammen med de koloniproblemer, der har været dér.

Men der sker da noget derovre, også på internationalt plan. På FNs 38. session nu i efteråret 1983 valgte vi Panamas vicepræsident, Jorge Illueca, som præsident, og samtidig blev FNs 158. medlemsland optaget; det var St. Christopher Nevis, en lille øgruppe med 20.000 indbygger i Det caribiske Hav.

Endelig kom der også noget nyt på dagsorden nr. 142: situationen i Centralamerika, truslen mod international fred og sikkerhed og fredsinitiativer. Men det var nok meget rammende, at de implicerede parter ovre i området ikke kunne blive enige om, hvorvidt forslaget skulle på, bl.a. fordi f.eks. El Salvador satte spørgsmålstegn ved oprigtigheden i Nicaraguas støtte til fredsinitiativerne, som Contadorgruppen har taget initiativ til. Det vil jeg senere vende tilbage til, men kunne nu nok have lyst til at spørge udenrigsministeren i denne forbindelse: hvilken rolle spiller Nicaragua, når det drejer sig om indblanding i andre landes indre forhold?

Situationen i Centralamerika indebærer en stadig risiko for en mere omfattende væbnet konflikt, hvad flere af ordførerne har været inde på.

Efter venstres opfattelse kan områdets problemer ikke løses med militære midler, men kræver politiske løsninger på regionalt plan. Området burde have muligheder for at træffe beslutning om sin politiske status uden udenlandsk indgriben af den ene eller anden art, men der er for mig ingen tvivl om, hvem der kom først i området. Hvis man har læst litteratur lang tid tilbage, vil det hurtigt gå op for én, hvem der var først i området, men det berettiger ikke den ene part i konflikten til at intervenere, ej heller i form af udlægning af miner foran Nicaraguas havne.

I den aktuelle situation er det vel heller ikke fremmed for forespørgerne, at den såkaldte Contadorgruppe – det er Mexico, Colombia, Venezuela og Panama – i over et år regionalt har prøvet på at få kontrol med de konflikter, der til stadighed er i området Honduras, Nicaragua, El Salvador og Costa Rica, samtidig med at man fra Contadorgruppen foretager foranstaltninger med henblik på våbenkontrol, således at konflikter undgås og de udenlandske militære rådgivere kan fjernes.

Man arbejder også på at gennemføre frie valg, samtidig med at regionens svære økonomiske og sociale problemer løses på lang

[Sønderby]

sigt. Det er derfor tilfredsstillende for venstre, at EFs udenrigsministre så sent som den 27. marts 1984 støttede Contadorgruppens fredsbestræbelser.

Jeg skal ikke komme ind på problemerne i hvert enkelt land, men kun sige, som jeg startede med, at de økonomiske og sociale problemer i området nok er den væsentlige årsag til konflikterne. Landene har et i udviklingsbistandsregi så højt økonomisk niveau, at de ikke hører med til de fattige lande, men til trods for det har vi, som udenrigsministeren har nævnt, støtteprojekter inden for både undervisning, sundhed, drikkevand og skovbrug, fordi vi mener, at det også er ad den vej, problemerne kan løses.

Skulle jeg til sidst sige et par ord om Grenadaproblemet, må jeg også henvise til den stilling, vi tog i FN, hvor vi tog afstand fra ethvert brud på princippet om ikke-indblanding i andre landes indre anliggender, og selv en meget hurtig tilbagetrækning af styrkerne berettiger ikke til det skete. Ej heller ønsket fra befolkningsgrupperne på øen om at få denne intervention berettiger til det. Men også her viste situationen desværre, at der var en anden part, der var kommet først. Det må forespørgeren have for øje.

Riishøj (SF):

Efter at have hørt hr. Fischers tale kunne man fristes til at bruge en hel del taletid på denne herre. Det er min opfattelse, at hr. Fischer i den debat, vi har i dag, spiller nogenlunde den samme rolle, som hr. Erhard Jakobsen spiller i Sydafrikadebatterne: opstiller nogle ultrahøjreholdninger – næsten til højre for den amerikanske Reaganadministration – og fremkommer med nogle synspunkter, der er så groteske, at det vel er forkert at tage dem alvorligt.

Jeg vil hellere tage udgangspunkt i udenrigsministerens tale. Der er al mulig grund til, som hr. Gert Petersen og hr. Kjeld Olesen var inde på, netop at hæfte sig ved USAs rolle og USAs ansvar i regionen. Udenrigsministeren beskriver sådan set den aktuelle situation, de økonomiske og sociale ulykker, der er i området, rimelig korrekt; problemet er bare, at han springer ganske let og overfladisk hen over årsagerne til ulykkerne. Han henfører kun til de regionale, interne problemer, men inddrager overhovedet ikke USAs

økonomiske og strategiske interesser i området, som dog fundamentalt set er altafgørende for de problemer, der er i Centralamerika og i Latinamerika som helhed.

Udenrigsministeren nøjes med at konstatere det selvfølgelig, at roden til de enkelte konflikter i området ligger i hvert lands selvstændige og særlige historie, og han henviser til forholdene på landet og til kirkens rolle. Alt sammen er ganske korrekt, men der siges intet om, at området har haft udgifter til militæret, som har slugt enorme ressourcer, som skulle have været brugt til social udvikling, og der siges intet om, at alene importen af olie, som sælges af de amerikanske olieselskaber, i perioden 1973-80 steg fra 189 mill. dollars til 1,5 mia dollars, en ganske alvorlig stigning og en helt afgørende årsag til problemernes udvikling netop i 1970'erne. Der siges intet om de gigantiske amerikanske økonomiske interesser i Centralamerika og i Latinamerika. Er det virkelig ministerens mening, at roden til konflikterne i Centralamerika og Latinamerika ikke i sidste instans udgår fra amerikanske militære og økonomiske interesser i området? Man kan få det indtryk. Hvorfor nævnes det ikke med ét ord?

Denne høflighed fortsætter i det følgende. Det er udmærket, at udenrigsministeren tager afstand fra mineudlægningen, men hvad med at give utvetydig støtte til eksempelvis det franske initiativ til at få minerne fjernet? Hvorfor kun blive ved ord? Hvorfor intet om handlinger?

Pinligt er afsnittet om Grenada, hvor der ganske vist – og det er udmærket – tages principiel afstand fra at bruge militære invasioner som sådanne, men hvor invasionen jo indirekte forsvares, idet Cubas indflydelse oppiskes og der gives en rosende skildring af den såkaldte normalisering, der siges at være på øen. Det udhuler ministerens argumentation, og efter at have hørt hr. Fischers udlægning kan man næsten få den mistro, at den invasion støttes helhjertet. Det kunne måske være udmærket lige at få ministerens kommentar til den udlægning, som hr. Fischer gav netop på dette område. Gennem henvisningerne til Cuba og derigennem til Sovjetunionen, sammenholdt med den kraftige nedtoning af USAs altafgørende ansvar, nedtoner udenrigsministeren i virkeligheden USAs indflydelse og imødekommer meget

[Riishøj]

langt Reaganadministrationens meget primitive synspunkter på udviklingen i området.

Det er godt, at udenrigsministeren roser Contadorgruppens fredsbestræbelser, men hvorfor ikke erkende ligeud, at USA brutalt har tilsidesat dette forsøg på at løse problemerne i Centralamerika gennem initiativer fra landene i området? Hvorfor ikke henvise til, at USAs ansvar for Contadorgruppens mislykkede fredsbestræbelser i virkeligheden har været en massiv militær offensiv, udmøntet i de store, langvarige flådemanoevrer, mineringen af havnene og en massiv støtte til de antisandinistiske styrker og til det vaklen- de og blodige regimente i El Salvador? Hvorfor ikke klart støtte de brede kredse i USA, der fordømmer Reaganadministratio- nens linje? I den amerikanske kongres spæn- der modstanden fra selveste Barry Goldwater til demokratene Daniel Moynihan, der i pro- test har trukket sig fra posten som formand for senatets udvalg for efterretningsvæsenet. Der er virkelig en modstand i USA, som mi- nisteren overhovedet ikke nævner. Man kan jo gætte sig til årsagen dertil.

USAs engagement i Mellemamerika er en ajourført og en brutal udgave af den nu mere end 150 år gamle Monroedoktrin. Efter de officielle udlægninger – også udlægningerne i Kissingerkommissionens rapport – tales der meget om USAs troværdighed som super- magt. Denne troværdighed skulle være på spil, dersom USA viser såkaldte svagheds- tegn. Med den argumentation og ingen an- den forstærker Reaganadministrationen en lang historisk tradition for at støtte brutale militærdiktaturer og for direkte amerikansk militærintervention i regionen. Det er på hø- je tid, at Danmark ikke blot i ord, men også i handling klart udtrykker afstandtagen fra sådan en foragt for problemerne i den tredje verden.

Til sidst vil jeg godt tale lidt om proble- merne omkring gavebistanden til Nicaragua. Vi havde jo her i folketinget for godt et års tid siden en u-landsdebat, hvor udenrigsmini- steren og den socialdemokratiske ordfører brugte netop Nicaragua som argument for at hæve grænsen for gavebistand. Nu kommer man så i dag og benytter en lille marginal som argument for at standse gavebistanden. (*Afbrydelse af udenrigsministeren*). Det er rig- tigt, at Nicaragua blev nævnt – jeg vil meget

gerne dokumentere det – som argument for at hæve gavegrænsen.

Ministeren kan ikke i den sammenhæng bruge VS' og SFs indvendinger mod at hæve grænsen. Vi udtrykte helt klart, at vi gik ind for en lav grænse for gavebistanden, men vi gjorde meget gerne undtagelser fra denne grænse for lande, der er i en særlig udsat position, og henviste direkte til Nicaragua som et eksempel på en undtagelse. Men jeg vil meget gerne høre om udenrigsministerens udlægning af benyttelsen af Nicaragua som argument.

Der er også blevet nævnt problemer om- kring Cuba. Det kan jeg ikke nå at komme nærmere ind på. Cuba er i det latinameri- kanske område en overordentlig progressiv kraft. Hvor ville frihedsbevægelserne, hvor ville kampen imod undertrykkelsen i områ- det være, hvis Cuba ikke i 1959 havde fri- gjort sig fra den amerikanske imperialisme i området? Cuba havde på grund af den ameri- kanske politik ikke andet at gøre end at støtte sig til USAs hovedmodstander på ver- densplan. Heri ligger den altafgørende årsag.

Vi håber meget fra SFs side, at den dags- orden, der er fremsat i dag, kan blive vedta- get med et stort flertal i folketinget. Det bur- de den blive, også hvis man tolker udenrigs- ministerens tale, som jeg trods alt godt kan tolke den, men det forudsætter, at udenrigs- ministeren klart tager afstand fra hr. Fischers udlægning, som vi fik tidligere på dagen.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg tror, hr. Riishøj husker forkeret eller i hvert fald blander et par ting sammen. Der- for har jeg bedt om ordet med det samme for at få den misforståelse omkring bistanden til Nicaragua ud af verden, så den ikke forstyr- rer en i øvrigt væsentlig debat.

Hr. Riishøj sagde, at Nicaragua var blevet brugt som argument for forhøjelse af grænser for gavebistanden under den store u-landspo- litiske debat. Det er ikke korrekt. Det blev brugt som argument for at forhøje lånegræn- sen. Med de tidligere grænser for, hvilke lan- de der kunne modtage danske statslån, var situationen den, at f.eks. Nicaragua – og jeg kunne tilføje Zimbabwe og andre lande – overhovedet ikke kunne modtage danske statslån. Det er muligt, at det er det, der bragte os den brede støtte til at få hævet lå-

[Udenrigsministeren]

negrænsen. Det er kun de allerfattigste lande, der modtager gavebistand. Et land som Nicaragua kan få lånebistand, men ligger langt over grænsen for, hvem der kan få gavebistand.

Vi har forhandlet dette med Nicaragua, vi har senest forhandlet det med Nicaragua ved bistandsforhandlingerne i februar i år, og jeg kan sige, at Nicaraguas myndigheder udtrykte stor respekt for de danske principper for ydelse af henholdsvis gave- og lånebistand, og den fortsatte bistand, der jo altså nu sker på lånevilkår, er man meget tilfreds med. Jeg kan endelig tilføje, at det jo er en bekvem form for lån: det er 25-årige lån, hvoraf de første 7 år er afdragsfrie, og så er det i øvrigt rentefrie lån, så gaveelementet er nok så stort.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Vi kan gå tilbage til u-landsdebatten og se efter, hvad der blev sagt, men jeg vil godt spørge udenrigsministeren, om udenrigsministeren finder tidspunktet passende for at standse gavebistanden – i betragtning af, at man yder gavebistand til Zimbabwe, sådan som det er omtalt i dagbladet Politiken, og i betragtning af, at man har ydet gavebistand på grund af Nicaraguas særlige forhold efter revolutionen. Mener ministeren virkelig, at det er det rigtige tidspunkt netop nu at standse denne gavebistand?

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg kan sige til hr. Riishøj, at det er et tilfælde, at behandlingen i u-landsstyrelsen af denne sag er faldet sammen med den seneste tilspidsning af situationen i Nicaragua. Som jeg nævnte, var det noget, der allerede var forhandlet på plads med Nicaragua i februar, og vi følger altså bare de regler, som er nedfældet, som vi har fulgt i lang tid, og som jeg da ved at hr. Riishøj ved andre lejligheder er blandt de første til at forsvare. Vi skal jo passe på ikke at politisere u-landsbistanden.

Når hr. Riishøj helt korrekt gør opmærksom på, at der gøres en undtagelse i tilfældet Zimbabwe, må jeg tilføje, at i Zimbabwe er gennemsnitsindkomsten ganske rigtigt høj, men det skyldes, at det hvide befolkningsselements gennemsnitsindkomst ligger langt over

det sorte befolkningsselement, og vores gavebistand til Zimbabwe går jo til det sorte befolkningsselement. Hvis man prøver at pille de hvide ud af statistikken, vil man opdage, at vi stadig følger de regler, der eksisterer.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Ministeren nævnede, at der allerede i februar blev ført drøftelser med Nicaragua om bistanden, og det har ministeren også oplyst i Politiken i dag. Jeg vil gerne bede ministeren om at uddybe lidt nærmere, hvad det egentlig er, der er foregået dér, for det fremgår jo klart af ministerens artikel i Politiken, at det, der er sket, er, at man altså på administrativt plan – det er, så vidt jeg ved, en helt ny procedure, man dér har indført; mig bekendt bruger man den ikke i andre sammenhænge – at man altså på administrativt plan fra Danidas side er rejst ud og har drøftet disse ting med Nicaragua.

Nu siger ministeren, at Nicaragua har udtrykt sympati for de danske bistandsprincipper. Er det ikke rigtigt, at det, der er sket, er, at da denne administrative delegation kommer til Nicaragua – altså uden at have nogen politisk rygdækning, hverken i styrelsen eller hos ministeren eller her i folketinget – så laver man nogle aftaler med Nicaragua, som så senere bliver forelagt for styrelsen? Det er da en fremgangsmåde, der ikke er sædvanlig. Hvorfor benytter man den i en sag som denne? Det synes jeg ministeren bør uddybe; det er efter min opfattelse noget mærkeligt noget. Henvisningen til, at Nicaragua udtrykte forståelse for den ordning, kan vel kun forstås derhen, at selvfølgelig er Nicaragua villigt til at modtage statslån: Nicaragua står i en situation, hvor man må modtage de lån, man kan få. Men jeg har ikke fantasi til at forestille mig, at Nicaragua ikke også gerne ønskede gavebistand.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg er ganske foruroliget over det åbenlyse forsøg på at politisere dansk u-landsbistand; som vi oplever her. Jeg kan forsikre hr. Albrechtsen for, at den fremgangsmåde, der er anvendt, med bistandsforhandlinger med det pågældende modtagerland på embedsmandsplan, svarer ganske til den fremgangsmåde, der anvendes i alle andre tilfælde, og som

[Udenrigsministeren]

har været anvendt i årevis. De medlemmer af tinget, der har kendskab til de ting, vil kunne fortælle hr. Albrechtsen, at sådan forholder det sig rent faktisk.

Det, man har sagt derude i februar 1984 til nicaraguanerne, er: kære venner, I opfylder altså ikke betingelserne for at kunne få gavebistand, men I kan få en lånebistand på de samme vilkår som alle andre, der får lånebistand. Det har de selvfølgelig sagt at de gerne ville have, og de har tilføjet, at de da synes, det var en fortrinlig idé, at gavebistanden er forbeholdt de fattigste befolkninger i de fattigste lande. Sådan er principperne for dansk u-landsbistand, og de er fulgt her, præcis som de følges i alle andre tilfælde, og som de fortsat vil blive fulgt, for regeringen vil ikke gå ind for en politisering af dansk u-landsbistand.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg ved ikke, hvad udenrigsministeren mener med sine bemærkninger om politisering, men det spørgsmål, jeg rejste, drejede sig om den fremgangsmåde, som blev benyttet her fra Danidas side. Jeg gør opmærksom på, at den begrundelse, som blev givet for at yde gavebistanden til Nicaragua – den udmærkede begrundelse, nemlig genopbygningen – fortsat fuldt ud er til stede. Der er ikke et ændret grundlag i forhold til det grundlag, som man begyndte gavebistanden på, overhovedet ikke. Hvis der er nogen, der har truffet politiske beslutninger, må det da være Danida, der indgår denne aftale på det samme grundlag, som gavebistanden hele tiden har hvilet på. Jeg forstår ikke, hvorfor jeg skal have skudt i skoene, at jeg forsøger på at politisere noget. Der er altså blevet truffet nogle andre beslutninger, i første omgang på administrativt niveau, og derefter er de blevet bekræftet i styrelsen. Jeg havde den opfattelse, at det i Danida var styrelsen, der skulle træffe beslutningerne. Men jeg kan forstå på ministerens redegørelse, at det er det åbenbart ikke.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Når jeg blander mig i denne lille diskussion, er det, fordi der ikke må herske nogen

tvivl om socialdemokratiets holdning i dette spørgsmål. Vi giver udenrigsministeren ret i hans betragtninger. Vi havde en diskussion, hvor adskillige ivrede for, at man ikke skulle sætte grænsen op, når det drejede sig om gavebistand. De samme personer ser man nu ivre for, at man altså skal yde gavebistand, selv om det pågældende land ligger betydelig over den grænse, der blev fastsat. Derfor synes jeg, at jeg ville komme med denne bemærkning og give udenrigsministeren ret i hans betragtninger.

(Kort bemærkning).

Riishøj (SF):

Nu manipulerer hr. Kjeld Olesen med u-landsdebatten. Fra SFs side gjorde vi ganske klart opmærksom på, at vi ønskede en lav grænse, men for lande, der befinder sig i en særlig udsat position, udsat for overgreb fra store lande, som grænser op til det pågældende land – det kan være i det sydlige Afrika, det kan være i Mellemamerika – blev det under debatten ganske klart sagt, at til de lande kan der naturligvis ydes gavebistand. Det er ikke i modstrid med vores holdning i u-landspolitikken, at man af politiske grunde kan fravige den lave grænse. Det blev ganske klart sagt under u-landsdebatten.

Stinus (RV):

Det radikale venstre er enig med udenrigsministeren i, at de mellemamerikanske og caraimiske lande ikke er centrale for dansk udenrigsøkonomi eller umiddelbart for vor sikkerhed, men vi er også enige med forespørgerne i, at situationen i den del af verden hurtigt kan udvikle sig sådan, at den bliver en trussel mod den internationale fred og sikkerhed. Dette er i sig selv begrundelse nok til at beskæftige sig med den. Danmark kan ikke forholde sig ligegyldigt til noget storpolitisk problem i verden, alene vort medlemskab af FN forpligter os til at have en holdning. Et forestående medlemskab af FNs sikkerhedsråd kan, før vi aner det, aktualisere en holdning til de problemer, vi drøfter i dag, og en sådan holdning kan meget vel blive en stillingtagen mod den politik, som føres af vor NATO-allierede USA.

NATO har intet med dette at gøre, vil nogen hævde. Nej, det er rigtigt. Og dog. Samarbejdet med USA inden for NATO forplig-

[Stinus]

ter os til at have en mening og udtrykke den om den politik, USA fører overalt i verden. Hvis vi undlod at gøre det, ville vi placere os selv på lige fod med de østeuropæiske satellitstater, som vi så ofte kritiserer for ikke at udtrykke en mening over for deres store allierede, Sovjetunionen.

Når det radikale venstre i denne debat kommer til at indtage en kritisk holdning til USAs politik i Mellemamerika, er det ikke, fordi vi er antiamerikanske, tværtimod vil vi netop gerne associere os med de politiske kræfter i USA, som heldigvis stærkere og stærkere tager afstand fra den meget farlige kurs, USA følger i Mellemamerika. Vi kan i den forbindelse ikke undlade at stille spørgsmålet: hvorfor giver amerikanerne så ofte udtryk for rigtige standpunkter og ender alligevel med at føre den forkerte politik?

I 1962 sagde USAs præsident, Kennedy, om Latinamerika i forbindelse med vedtagelsen af den såkaldte alliance for fremskridts charter:

»Der er i en demokratisk livsform ingen plads for institutioner, der er til gavn for de få, mens de nægter at opfylde de manges behov.«

I selve fremskridtscharteret forpligter USA sig til sammen med 19 latinamerikanske republikker at fremskynde den økonomiske og sociale udvikling, at opmuntre programmer for en gennemgribende jordreform, at udrydde analfabetismen, at forcere programmer for sundhedsvæsen og hygiejne. Når vi i dag næsten 23 år senere ser, hvor lidt f.eks. Mellemamerika har bevæget sig henimod opfyldelsen af disse mål, som jo i virkeligheden kun drejer sig om opfyldelsen af de mest fundamentale menneskerettigheder, er der grund til at blive sørgmodig og oprørt, men der er også grund til at spørge, hvorfor det er gået sådan, og hvorfor Nicaragua er et af de få lande, hvor man efter revolutionen i 1979 er på vej mod opfyldelsen af de mål, USA og 19 latinamerikanske lande sammen vedtog i 1961. Svaret kan gives med et citat af formanden for præsident Kennedys arbejdsgruppe vedrørende Latinamerika, tidligere viceudenrigsminister under præsident Roosevelt, Adolf Berle, som i sin afsluttende rapport som formand for arbejdsgruppen i 1961 skrev, her citeret fra Arthur Schlesingers »Kennedys 1000 dage«:

»Den igangværende kamp vil ikke blive vundet og kan tabes ved opportunistisk støtte til midlertidige magthavere eller kræfter, hvis mål er fundamentalt fjendtlige mod de folk, de behersker. Et heldigt resultat af den amerikanske indsats i Latinamerika kræver, at dens politik stedse er baseret på klare, konsekvente moralske principper. Jeg mener ikke, at nogen anden politik kan accepteres eller overhovedet har nogen udsigt til at lykkes i sidste instans. De kræfter, som i dag går hen over Latinamerika, kræver fremskridt og en bedre tilværelse for befolkningernes masser, om muligt ved evolution, ellers gennem revolution, hvis dette er prisen, som må betales.«

Hvis USA havde levet op til fremskridtsalliancens målsætning og i øvrigt havde efterlevet Adolf Berles gode råd, kunne meget have set anderledes ud i Mellemamerika og i Latinamerika i øvrigt i dag, men USA har desværre haft og har en enestående evne til at alliere sig med de forkerte – med netop de magthavere, hvis mål er fundamentalt fjendtlige mod de folk, de behersker. Tænk blot på de nuværende magthavere i Guatemala og El Salvador, tænk på Somoza.

Det radikale venstre tror på USA, når dets regering erklærer, at den føler sin sikkerhed truet i Mellemamerika. Vi er parat til at acceptere dette, på samme måde som vi affinder os med, at Sovjetunionen føler sin sikkerhed truet, når befolkningsmasserne i Tjecoslovakiet og Polen vil noget andet end magthaverne. Men vi er ikke parat til at acceptere, at alle midler, inklusive sådanne som krænker både folkeretten og menneskerettighederne, tages i brug for at forsvare denne sikkerhed.

Vi vil gerne fortsat kunne kende forskel på USA og Sovjetunionen, men det bliver sværere og sværere. Det gælder også, når det drejer sig om den demokratiske kontrol med, hvad der foregår. Jeg tænker her på den CIA-organiserede minering af nicaraguanske havne.

Vi kan glæde os over den pressefrihed, som findes i USA, og som gjorde det muligt for amerikanske aviser at afsløre, at det var CIA, som stod bag mineudlægningerne. Vi vil næppe komme til at opleve, at Isvestija eller Pravda afslører bagmændene bag udryddelsesbombardementerne af afghanske landsbyer. Jeg vil gerne understrege, at netop den amerikanske pressefrihed er noget af det,

[Stinus]

der for det radikale venstre garanterer, at det er muligt at påvirke USA til at føre en anden politik. Det er USAs venner og allierede, som skal øve denne påvirkning.

Udenrigsministeren har i sin besvarelse i dag specielt beskæftiget sig med tre af landene i Centralamerika og Det caraimiske Hav. Med hensyn til Nicaragua vil jeg gerne udtrykke tilfredshed med regeringens klare afstandtagen fra mineudlægningen, bekræftet her i dag af udenrigsministeren. Også efter det radikale venstres opfattelse er der her tale om en uheldig krænkelser af folkeretten.

Udenrigsministeren har i sin besvarelse fremhævet, at Danmark hele tiden er gået ind for de FN-resolutioner, der er vedtaget med hensyn til menneskerettighedssituationen i El Salvador og Guatemala. I resolutionerne om El Salvador opfordres alle andre lande til ikke at blande sig i El Salvadors indre anliggender og til at standse leverancer af våben og al militær bistand til borgerkrigsparter. Jeg vil gerne spørge udenrigsministeren, hvad Danmark har gjort, og hvad Danmark vil gøre for at sikre, at denne opfordring efterleveres af bl.a. USA, og jeg vil også gerne spørge udenrigsministeren, om han har gjort sig overvejelser om, hvordan man bedst kan støtte Contadoralandenes bestræbelser på en fredeligørelse af Mellemamerika.

Det radikale venstre er enig med udenrigsministeren i, at de overgreb mod menneskerettighederne, som finder sted i Guatemala og El Salvador, ikke må få os til at glemme, at menneskerettighederne også krænkes i andre lande i området, men den omstændighed, at der ikke findes politisk frihed i Cuba, kan ikke tjene som en undskyldning for uhyrlige overgreb mod fundamentale menneskerettigheder i andre mellemamerikanske lande. Overholdelse af disse menneskerettigheder og en helhjertet indsats for at sikre et befolkningsflertal del i nogle andre fundamentale rettigheder, en mere retfærdig indkomstfordeling, bedre sundhedstilstand, nok at spise, er af afgørende betydning for udviklingen i Mellemamerika.

For de mellemamerikanske regeringer, som endnu ikke indser nødvendigheden af eller mangler vilje til at gennemføre reformer, som sikrer social retfærdighed for det fattige befolkningsflertal, er tiden ved at løbe

ud. Revolutioner vil blive gennemført med eller uden støtte udefra.

Robert Kennedy forudså dette i sin bog »To seek a newer World« fra 1967 og skrev om Latinamerika, at der kommer en revolution, hvad enten vi ønsker det eller ikke. Han skrev videre, at vi kan påvirke dens karakter, vi kan ikke ændre dens uundgæelighed, spørgsmålet er, hvordan revolutionen vil blive gennemført og udvikle sig. Robert Kennedy fortsatte med at beskrive, hvordan en nødvendig, omfattende omfordeling af jord forudsætter store indenrigspolitiske ændringer i mange latinamerikanske lande bort fra oligarki og privilegier henimod regeringer, som i højere grad repræsenterer befolkningerne, og han peger på, at USA først og fremmest kan hjælpe Latinamerika med at møde denne politiske udfordring ved at associere sig med de kræfter, som ønsker reformer og social retfærdighed. Dette blev skrevet, efter at USA havde været med til at styrte den progressive regering i Guatemala i 1954, men det blev skrevet, før Allende ved CIAs hjælp blev styrtet i Chile, og længe før det, vi nu oplever i Mellemamerika.

Det må bl.a. være en dansk opgave at være med til at holde vore amerikanske venner og allierede fast på de høje og rigtige idealer og samtidig direkte gennem bistand, handel, samarbejde i det hele taget være med til at styrke de kræfter og de regeringer i Mellemamerika, som tager fat på at løse problemerne til fordel for og sammen med deres befolkninger.

På denne baggrund vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer regeringen til at støtte Contadoralandenes bestræbelser på i Mellemamerika at fremme fredelige løsninger uden ydre indblanding og til at markere dansk afstandtagen fra brud på folkerettens principper, bl.a. om ikke-indblanding i andre stater indre anliggender,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Anden næstformand (Mette Madsen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det var et af de større splat, som har været hørt i det danske folketing. Her står hr. Stinus og holder en virkelig flot tale, som handler om at støtte de kræfter – og jeg kan tilføje: meget stærke kræfter, trods alt, men dog ikke stærke nok – i USA, der ønsker reformer, social retfærdighed og selvbestemmelse, bakker alt det op og er udmærket klar over, at den dagsorden, som blev fremsat af SF og støttet af socialdemokraterne, vil være en uaggressiv, men klar og konkret melding til præcis de kræfter i USA, som hr. Stinus gerne vil støtte, og så havner vi i noget, der er mere udvandet og splattet, end hvis den f.eks. havde heddet, at vi havde taget udenrigsministerens – langt klarere – redegørelse til efterretning. Hvad er grunden til det? Er det fordi I har en formand, der hedder hr. Niels Helveg Petersen, eller hvad?

Anden næstformand (Mette Madsen):

Man taler ikke direkte til medlemmerne.

Margrete Auken (SF):

Undskyld.

(Kort bemærkning).

Stinus (RV):

Jeg er bange for, at fru Margrete Auken ikke har hørt ordentlig efter ordlyden af det dagsordensforslag, jeg læste op, men jeg vil da gerne begrunde, hvorfor jeg synes, at den dagsorden, jeg foreslår, er væsentlig bedre end den dagsorden, der er foreslået af SF.

Jeg finder for det første, at SFs dagsorden er meget lang, den er for detaljeret, og den er efter min opfattelse for ensidig. Vi er i det radikale venstre tilhængere af dagsordener, der retter sig til vores egne regeringer og ikke til alle mulige andre regeringer. Der er i dagsordenen tale om en fordømmelse af USA, hvad der kunne være meget der taler for, men i sin tid kunne vi ikke mande os op til mere end at tage afstand, da Sovjetunionen marcherede ind i Afghanistan, og der er en stor forskel på ordene »tage afstand fra« og »fordømme«. Endelig synes vi, at SFs dagsorden på uhensigtsmæssig måde blander u-landshjælpen ind i en egentlig politisk debat.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig den opfattelse, fru Margrete Auken giver udtryk for, at det er utroligt skuffende at høre det forslag om motiveret dagsorden, som hr. Stinus fremsætter, og jeg vil godt prøve at detaljere det spørgsmål, som fru Margrete Auken stiller hr. Stinus i relation til det forslag om motiveret dagsorden, som SF og VS har fremsat. For hvad er det, der, om jeg så må sige, er gået ud i hr. Stinus' formuleringer? Det er den konkrete afstandtagen fra mineringen. Den er med i udenrigsministerens tale. Alle, går jeg ud fra, støtter, at Danmark skal tage afstand fra mineringen. Hvorfor i alverden, hr. Stinus, er det så ikke ...

Anden næstformand (Mette Madsen):

Man må ifølge forretningsordenen ikke tale direkte til medlemmerne.

Albrechtsen (VS):

Undskyld. Så må jeg spørge hr. Stinus: hvorfor i alverden er den formulering gået ud? Hvorfor er hr. Stinus' formulering sådan indrettet, at præciseringen af den fortsatte bistand til Nicaragua er gået ud? Jeg hørte i hr. Stinus' formulering intet om fortsat bistand. Det foreligger der i udenrigsministerens tale, i hvert fald i form af fortrinsvis lånebistand. Vi kunne ønske det anderledes, men det foreligger dog i udenrigsministerens tale. Det er ikke med i hr. Stinus' dagsorden. Jeg synes, der er god grund til at forlange af hr. Stinus, at vi får en forklaring på, hvorfor disse ting skal udvandes på denne måde.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Det, der kalder mig herop, er to bemærkninger af hr. Stinus. For det første, at den af SF og VS foreslåede dagsorden skulle være ensidig. Må jeg gøre hr. Stinus, som åbenbart ikke har hørt efter, da den blev læst op, opmærksom på, at der står i dagsordenen, at vi opfordrer »alle fremmede magter til at trække alle deres tropper og militære rådgivere tilbage«, og vi opfordrer dem til at »indstille støtten til de væbnede overfald på Nicaragua« – der er jo ikke nogen tvivl om, hvem det er, der begår væbnede overfald på Nica-

[Gert Petersen]

ragua, den kan vi desværre ikke adressere til alle sider – »og indblandingen i borgerkrigen i El Salvador«. Dette angår generelt indblandingen i borgerkrigen i El Salvador, uanset fra hvilken side den kommer. Når der står, at man opfordrer alle fremmede magter til at afstå fra enhver indblanding, så er det alle fremmede magter. Det er det, der står. Der er intet ensidigt i det her.

Der næst er der spørgsmålet om at fordømme mineudlægning ud for Nicaraguas kyst. Jeg skal gerne sige her helt klart og tydeligt, at jeg fordømmer på det skarpeste den sovjetiske tilstedeværelse i Afghanistan, når det nu endelig skal blandes ind i sagen. Hr. Stinus mener åbenbart, at der er stor forskel på at tage afstand fra og at fordømme. Jeg ved ikke, hvem det er, der kun har taget afstand fra den sovjetiske tilstedeværelse i Afghanistan. SF har i hvert fald fordømt den, og her fordømmer vi mineudlægningen. Men hr. Stinus kunne i det mindste i sin dagsorden tydeligt have taget afstand fra mineudlægningen, i stedet for at forbigå den utrolig grove krænkelse. Jeg synes i øvrigt, at hr. Kjeld Olesen drager en ganske glimrende parallel. Vi har ytret os klart og tydeligt om den sovjetiske u-bad, der strandede deroppe i den svenske skærgård, og det var rigtigt at gøre det. Så synes jeg sandelig også, det er rigtigt at ytre sig lige så klart og tydeligt om den amerikanske mineudlægning. Men for min skyld kan man godt nøjes med at tage afstand fra den, hvis det skulle være sagen. Det kunne hr. Stinus have gjort i sin dagsorden.

Jeg kan ikke opfatte hr. Stinus' dagsorden som andet end et forsøg på at undgå en virkelig klar stillingtagen til det, som det drejer sig om, og på en måde, så det kan gøre et indtryk i den amerikanske kongres.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Jeg har ved et par lejligheder følt mig som en rødmende skoledreng, når hr. Stinus har taget mig i skole med sine meget afklarede meninger om udenrigspolitiske spørgsmål. På denne baggrund må jeg nok sige, at når man ser på, hvad der er blevet sagt fra hr. Stinus' side i dag, og på det, der står i hr. Stinus' forslag om motiveret dagsorden, så forbavses man.

En af forklaringerne var, at den oprindeligt fremsatte dagsorden var for lang. Jeg vil gerne spørge hr. Stinus: er den længere end den dagsorden, der blev fremsat den 26. maj 1983, og som det radikale venstre stemte for, eller end andre tidligere fremsatte dagsordensforslag, som det radikale venstre har stemt for? Kommer vi ikke sandheden nærmere ved at sige, at det forlig, som statsministeren i går bekendtgjorde, har bragt nogle konsekvenser med sig, der betyder, at de radikale nok verbalt kan stå her på talerstolen og sige, som hr. Stinus har sagt, men jeg vil godt tage et væddemål på, at regeringspartierne vil stemme for det dagsordensforslag, som hr. Stinus har fremsat, og at det ikke er en tilfældighed.

(Kort bemærkning).

Stinus (RV):

Det vil da glæde mig meget, hvis regeringspartierne vil stemme for det af mig fremsatte dagsordensforslag. Det håber jeg også at socialdemokratiet og andre vil gøre. Jeg vil da gerne fastholde, at jeg synes, at mange af de dagsordener, der vedtages i folketinget, er alt, alt for lange. Det vil man også komme til at høre i den kommende tid i øvrigt.

Men hensyn til mineudlægningen vil jeg gerne sige, at en afstandtagen fra mineudlægningen i høj grad er indeholdt i den dagsorden, jeg har fremsat, hvor man tager afstand fra indblanding udefra i alle staters indre anliggender. Mineudlægning er en sådan indblanding udefra. Der skal absolut ikke være nogen tvivl om det.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.54

Mødet genoptaget kl. 13.00

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

[Formanden]

I skrivelse af g.d. meddeler arbejdsministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om begrænsning af lønstigninger og om ændring af takt- og dyrtidsregulering m.v. (Fortsat ændring af dyrtidsregulering).

(Lovforslag nr. L 164).

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Forhøjelse af medlemsbidrag og ændrede reguleringsbestemmelser).

(Lovforslag nr. L 165).

Forslag til lov om ændring af lov om jobskabelse. (Privat jobskabelse).

(Lovforslag nr. L 166).

I skrivelse af d.d. meddeler den fg. socialminister, Grethe Fenger Møller, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Forhøjelse af det personlige bidrag til dagpengefonden og ændrede reguleringsbestemmelser).

(Lovforslag nr. L 167).

Forslag til lov om ændring af visse reguleringsbestemmelser i den sociale lovgivning. (Ændrede reguleringsbestemmelser).

(Lovforslag nr. L 168).

I skrivelse af d.d. meddeler ministeren for skatter og afgifter, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udskrivningsprocenten, reguleringstallet, personfradrag samt skatteloft for 1985 og om ændring af forskellige skatte-love. (Ændring af reguleringsbestemmelser m.v.).

(Lovforslag nr. L 169).

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af øl.

(Lovforslag nr. L 170).

Forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter.

(Lovforslag nr. L 171).

I skrivelse af d.d. meddeler boligministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om individuel boligstøtte. (2 pct. regulering af boligstøttens satser).

(Lovforslag nr. L 172).

I skrivelse af g.d. meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion.

(Lovforslag nr. L 173).

Forslag til lov om ændring af lov om foranstaltninger vedrørende lære- og praktikpladser og om ændring af lov om lærlingeforhold, lov om erhvervsfaglige grunduddannelser og lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion.

(Lovforslag nr. L 174).

I skrivelse af d.d. meddeler indenrigsministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om begrænsning af honorarstigninger og om ændring af reguleringsbestemmelserne i sygesikringsoverenskomsterne m.v.

(Lovforslag nr. L 175).

I skrivelse af d.d. meddeler justitsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter. (Forhøjelse af afgiftssatser).

(Lovforslag nr. L 176).

Man vendte herefter tilbage til dagsordenens punkt 4, som var:

4) *Forespørgsel nr. F 11:*

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan udenrigsministeren oplyse om situationen i Centralamerika og Det caraimske Hav, herunder borgerkrigen i El Salvador, de væbnede overfald på Nicaragua og USAs interventioner over for suveræne stater i området?«

Af Gert Petersen (SF) og Albrechtsen (VS).

Forhandlingen genoptoges.

Arentoft (FP):

Jeg vil først erklære mig enig med udenrigsministeren i det meste af det, udenrigsministeren sagde i sin redegørelse, f.eks. dette, at roden til de enkelte konflikter i området ligger i hvert lands særlige historie og i det skarpe skel imellem de mere fattige landbru-

[Arentoft]

gere og de velhavende godsejere. Jeg er også enig med udenrigsministeren i, at den danske regering i EF skal virke for det synspunkt, at varige og retfærdige løsninger på konflikterne i Mellemamerika ikke kan opnås ved militære midler, men alene gennem en politisk løsning, der har sit udspring i regionen, og som respekterer fundamentale folkeretlige principper, ikke-indblanding og grænsernes ukrænkelighed. Dette om ikke-indblanding vil jeg komme tilbage til om lidt.

Udenrigsministeren taler også i sin redegørelse om situationen i El Salvador og siger, at alle andre lande opfordres til ikke at blande sig i El Salvadors indre anliggender. Det vil jeg også komme tilbage til om lidt.

I virkeligheden mener jeg, at denne debat, som jo er rejst af SF og VS, minder om de debatter, der ustandselig rejses på forsvarsområdet. Man prøver at udnytte enhver lejlighed til at rette kritik mod USA uden overhovedet at se til den anden side, selv om jeg indrømmer, at hr. Gert Petersen kraftigt har taget afstand fra den sovjetiske besættelse af Afghanistan. F.eks. benyttede hr. Riishøj udtrykket »amerikansk imperialisme«, men han talte ikke ret meget om »sovjetisk imperialisme«.

Man taler meget om USAs våbenhjælp til El Salvador, men man taler ikke meget om den økonomiske hjælp. Lad mig her henlede opmærksomheden på de våbensendinger, der går til El Salvador, og de mange rådgivere fra østbloklande, fortrinsvis fra Cuba, der sendes til El Salvador. Disse våbensendinger kommer fra Cuba og går til Honduras og Nicaragua, og de går sågar direkte ad søvejen og landsættes på kysten i El Salvador. Når vi nu betænker, at en stor del af dette militære materiel kommer til Cuba fra Sovjetunionen, Østtyskland og Czekoslovakiet, har vi altså her, som det så ofte er set før og desværre stadig ses, en form for konfrontation imellem supermagterne, hvor man får lejlighed til at afprøve en del af hinandens våben, og det er faktisk det uhyggelige i denne alvorlige situation.

Udenrigsministeren sagde også, at det var umuligt for ham i en debat som denne her at komme ind på alle detaljer. Det er jeg enig med ham i, og derfor vil jeg kun gå i dybden med et enkelt af områderne, nemlig Grenada, og hvad der er sket dér fra oktober sidste år og frem til nu. Det er nemlig et eksempel

på, hvordan man fra kommunistisk side kan vende tingene på hovedet.

Den 13. marts 1979 tog Maurice Bishop magten i Grenada ved et statskup og indførte et rent marxistisk styre, hvorved han blev en brik i Sovjets spil. Styreformen byggede han op fuldstændig efter sovjetisk mønster med centralkomité, politbureau, forfølgelse af kritikere, opbygning af hæren ovs., og der blev bl.a. i 1979 indgået aftale med Cuba om bygningen af en storlufthavn med en 3 km lang landingsbane. Det er nok så interessant at se, at finansieringen blev gennemført med midler først og fremmest fra Cuba, med store beløb fra Syrien, Irak, Libyen og Algeriet. Meningen med denne lufthavn er klar nok – den er ikke blevet færdig endnu – for den kan tage de helt store militærmaskiner og våbentransporter, men officielt er denne lufthavn bygget med turistformål for øje. Den slags blå lader man sig altså stikke i øjnene.

Den 27. september 1983 rejste Maurice Bishop til Czekoslovakiet og Ungarn, og på tilbagevejen aflagde han besøg i Moskva, i Østberlin og i Havana, Cuba. I øvrigt var han i foråret 1983 i Nordkorea, i Pyongyang, men han kom tilbage til Grenada den 8. oktober 1983. Den 12. oktober 1983 overtog Bernard Coard magten, og Bishop blev sat i husarrest. Den 19. oktober 1983 blev han befriet og tog ud til noget, der hedder Fort Rupert. Dette fort blev samme dag angrebet af tropper fra det nye styre, og Bishop, to ministre og to fagforeningsledere blev uden videre henrettet i fortets gård. Alt var således kaos.

Derfor blev USA den 23. oktober 1983 anmodet om assistance af den organisation, der hedder OECS, Organization of Eastern Caribbean States, og det er Den dominikanske Republik, St. Lucia, Montserrat, St. Christopher, Nevis, Antigua, Barbuda, St. Vincent, Grenadinerne og Grenada. Anmodningen, der er dateret den 23. oktober 1983, er underskrevet af OECS' formand, Eugenia Charles, fra Den dominikanske Republik. Yderligere kom der en henvendelse fra den britiske generalguvernør, Sir Paul Scoon, om assistance.

Derfor kom den amerikanske intervention allerede den 25. oktober 1983, og der blev skabt ro og orden, naturligvis ikke uden tab på begge sider, men amerikanerne blev hilst som befriere. Der er altså intet i USAs inter-

[Arentoft]

vention, der kan sammenlignes med f.eks. den sovjetiske i Afghanistan. Ganske vist siger man jo, at Afghanistans leder anmodede Sovjet om hjælp, men han blev i øvrigt også skudt samme dag, som russerne foretog invasionen, så spørgsmålet er, hvor meget han har bedt om det.

Men amerikanerne har for længst forladt Grenada, bortset fra en lille styrke på 350 mand, som man har bedt om at forblive der til assistance for det stedlige politi. Men man har også indsat en midlertidig regering under generalguvernøren og skal have valg til efteråret 1984.

Når vi har en debat som den i dag, er det vel ikke, fordi der er nogen, der tror, at vi har nogen større indflydelse på udviklingen i Centralamerika og Caribien, snarere burde vi vel se at få orden i vores eget hus. Der er så tit nogle, der siger om forslag, bl.a. dem, der kommer fra fremskridtspartiet, at man spilder folketingets tid. Jeg mener ikke, det er spild af tid, at vi tager en drøftelse af dette her, men jeg tror ikke, at vores indflydelse er alt for stor, vi skal i alt fald ikke overvurdere den, og vi bør først og fremmest sørge for orden i vores eget hus, men vi kunne måske lære noget af det, der foregik i Grenada.

Vi er nok ved at lulle os i søvn i Danmark og nægter at tro på den infiltration, der uden tvivl også foregår i vores land i denne tid; vi lukker simpelt hen øjnene. Jeg repeterer i øjeblikket afdøde K. B. Andersens bog »Da Puslingelandet vågnede«. Den er absolut værd at læse.

Det er på tide, at vi vågner op og ser de barske kendsgerninger i øjnene. Spørgsmålet kan simpelt hen være: hvornår står Danmark for tur?

Albrechtsen (VS):

Hr. Arentofts koldkrigsbetragtninger skal jeg ikke gå nærmere ind på, blot skal jeg bede hr. Arentoft oplyse, hvilke våben det er, han har kendskab til fra Nicaragua, og som hr. Arentoft påstår skulle være tilgæet El Salvador. Jeg vil bede hr. Arentoft fremlægge den fornødne dokumentation for disse påstande.

Situationen i Mellemamerika er nu så anspændt, at der er reel risiko for, at USA vil optrappe sit militære pres og foretage en direkte militær intervention i området. Nicara-

gua trues, og man kan også frygte, at USA vil gribe direkte ind i El Salvador. Ifølge New York Times indrømmer amerikanske embedsmænd, at USA overvejer en direkte militær intervention, og at de konkrete planer om en sådan intervention findes.

Derfor er det netop i denne tid mere nødvendigt end nogen sinde før, at der fra dansk side sættes alle sejl til for at være med til at hindre, at USA starter en regulær krig i området, og for at hindre, at USA får mulighed for at installere et nyt Somozadiktatur i Nicaragua.

Derfor er det godt, at vi får denne debat i dag, og efter min mening burde debatten først og fremmest dreje sig om, hvad Danmark i denne overordentlig anspændte situation kan gøre for at være med til at sikre, at de folkeretlige principper respekteres, og at USA tvinges til at trække sine tropper og militære rådgivere ud af området, ja, at alle fremmede magter trækker deres tropper og militærrådgivere ud. Derudover bør debatten dreje sig om, hvordan Danmark bedst gennem bl.a. bistandshjælpen kan være med til at sikre en udvikling i den rigtige retning.

Lige siden det lykkedes sandinisterne at styrte det brutale USA-støttede Somozadiktatur i Nicaragua, har USA først og fremmest gennem CIA med alle mulige midler, hvoraf de færreste tåler dagens lys, søgt at undergrave Nicaraguas muligheder for at få økonomien på fode og sikre landets udvikling.

USA yder støtte til kontrarevolutionære lejesoldater, der gennem indfald i Nicaragua søger at påføre landet så store tab som muligt. USA har stillet helikoptere og DC-3 fly til rådighed for angreb langt ind i Nicaragua og skaffer lejesoldaterne informationer fra bl.a. overvågningssatellitterne.

CIA-officerer på et skib ud for Nicaraguas kyst ledede i oktober 1983 et angreb på havnebyen Corinto, hvor de CIA-uddannede kommandosoldater ødelagde et vigtigt olielanlæg, og noget lignende skete i Puerto Sandino i september 1983. Enorme værdier ødelægges på denne måde.

Hertil kommer så den groft folkeretsstridige minering af Nicaraguas havne. Dette er jo en regulær krigshandling, en voldsom optrapning af den uerklærede krig mod Nicaragua. Heldigvis har dette affødt en vældig international proteststorm – også masser af protester i USA – og ikke mindst må det

[Albrechtsen]

franske initiativ til udsendelse af ministryger hilse særdeles velkomment. Det er VS' opfattelse, at Danmark burde støtte det franske initiativ, deltage i det og dermed gøre det muligt. Desværre har det radikale venstre med sin vægning ved at støtte dette indtil nu hindret, at det kunne blive iværksat.

Også USAs manipulation med verdensofentligheden bør nævnes. USA-ambassader verden over – også her i København – har udfoldet store bestræbelser for at udsprede falske og løgnagtige påstande om forholdene i Nicaragua. Lad mig bare nævne et enkelt eksempel: hvem husker ikke, da USA for et par år siden hævdede, at man nu havde et rigtigt, vaskeægte bevis for, at Nicaragua støttede partisanerne i nabolandet El Salvador. Da man som bevis fremviste en ung nicaraguansk student, som man påstod var instruktør, afslørede den unge mand over for den forsamlede presse, at han i lang tid var blevet tortureret på det grusomste for at aflægge denne tilståelse.

Også her i Danmark har USA-ambassaden finansieret flere tvivlsomme delegationer, som er kommet hertil på nøje tilrettelagte tidspunkter for at udsprede urigtige oplysninger om forholdene.

Formålet med alt dette er selvfølgelig, at USA søger at opbygge det billede, at Nicaragua skulle være på vej ind i Østblokken, på vej til at blive en sovjetisk forpost, hvad også de borgerlige ordførere har kørt på. Noget sådant har intet – absolut intet – på sig. Nicaragua har hele tiden først og fremmest måttet stole på sine egne kræfter, og der er ingen som helst tvivl om, at Nicaragua vil udvikle sig til et frit og selvstændigt land, der selv vil forme sin fremtid. Det er også netop det, USA forsøger at hindre. USA er bange for, at Nicaragua eksempel skal blive fulgt, at f.eks. El Salvador også snart vil kaste det USA-støttede diktatur på porten.

Det, USA nemlig først og fremmest frygter, er, at Nicaragua beviser, at det er muligt i et latinamerikansk land at frigøre sig fra USAs dominans, at smide det reaktionære militærstyre ud og i stedet igangsætte en udvikling i økonomien til gavn for de mange millioner fattige, men unægtelig ikke til gavn for de store amerikanske selskaber, som så længe har kunnet udbytte området.

Udenrigsministeren var i sit indlæg inde på de bestræbelser, der i Nicaragua er gjort

for at bedre situationen for befolkningens brede lag, bl.a. på uddannelsesområdet, i sundhedssektoren, gennem jordreformer osv. Det er netop en sådan indsats, der kan sikre grundlaget for demokratiske tilstande i området, udryddelsen af analfabetismen og nedbrydelsen af godsejernes privilegier samt sikre folkesundheden og fødevarerforsyningen. Det er en sådan indsats, der kan skabe en reel basis for demokrati og forhåbentlig også på længere sigt for demokratisk socialisme. Det er kun en sådan indsats, der kan skabe fred i Mellemamerika. Så længe de latinamerikanske samfund består af USA-støttede overklasser, militær, godsejere og borgerskab på den ene side og millioner af fattige på den anden side, så længe bliver der ikke fred, så længe vil de utallige overgreb på menneskerettighederne fortsætte, og lige så længe vil det være nødvendigt for befolkningen at organisere den nødvendige modstand.

Derfor er det også helt centralt, at Danmark ud over f.eks. at tilkendegive sin klare afstandtagen fra mineringerne og sin støtte til bl.a. Contadorgruppens fredsinitiativer også yder et konkret økonomisk bidrag til genopbygningen og udviklingen i Nicaragua. Jeg vil vende tilbage til dette, men først en bemærkning om udenrigsministerens – og det bliver altså også om hr. Arentofts – udtalelser om situationen i Grenada. Disse udtalelser var ikke heldige. Der savnes helt en klar fordømmelse af invasionen, og når hr. Arentoft kræver, at vi andre tager afstand fra invasionen i Afghanistan endnu en gang, så gør vi det da gerne, men det er mærkeligt, at hr. Arentoft så i sin argumentation faktisk ender med at undskylde invasionen i Grenada. Det er en lidt besynderlig form, hr. Arentoft lægger frem.

I udenrigsministerens bemærkninger lå også, at interimstyret fungerede tilfredsstillende. Det var også en meget uheldig bemærkning. Bl.a. kan det nævnes, at genopbygningen af sundhedsvæsenet, elforsyningen og vejene i Grenada i dag slet ikke fungerer, og at den lovede amerikanske bistand tilsyneladende udebliver. Det har også vist sig, at den ny lufthavn, som man påstod cubanerne opførte til militære formål, er indrettet til civile formål, og man tager sig endda den frihed at ville indvie lufthavnen på årsdagen for den amerikanske invasion. Som et kuriosum kan nævnes, at den eneste af de ødelag-

[Albrechtsen]

te vejstrækninger, man endnu har repareret, går fra hovedstaden til den amerikanske ambassade og derfra til en badestrand. I folkemunde kaldes vejen The George Schulz Highway, fordi den i al hast blev istandsat ved hans besøg.

Jeg vil i øvrigt spørge udenrigsministeren, om NATO er involveret i nogen af de vældige øvelser, USA afholder i området. I Time den 8. august 1983 oplyses om NATO-enheders deltagelse i flådeøvelsen Readex 83 ud for Puerto Rico.

Men tilbage til spørgsmålet om bistanden. Landet Nicaragua står netop nu i den allervanskeligste fase af genopbygningen. Landet overtog en gæld fra Somozatiden på ca. 1½ mia dollars. Derfor vil de kommende kritiske års afbetaling af gælden sluge omkring ⅓ af landets eksportindtægter, og samtidig presses landet hårdt som følge af den militære og økonomiske sabotage fra USAs side. Man forsøger at bremse eksporten af f.eks. kaffe, sukker, bomuld og kød osv. til USA, ligesom USA forsøger at hindre Nicaragua i at opnå kreditter i f.eks. Verdensbanken.

I denne yderst trængte situation er det netop helt afgørende, at Danmark yder en ekstraordinær indsats i form af bistand til genopbygning, og jeg mener, det er vigtigt, at det først og fremmest bliver i form af gavebistand, da det, Nicaragua trænger til, ikke ligefrem er yderligere gæld.

Det er i den forbindelse glædeligt, at udenrigsministeren kunne konstatere, at man fra dansk side har gode erfaringer med bistandsarbejdet i Nicaragua og ønsker at fortsætte samarbejdet. For i Nicaragua kommer bistanden jo netop den fattige befolkning til gode, hvor dette mildt sagt kan være mere tvivlsomt andre steder, hvor Danmark yder bistand.

Derfor er det heller ikke tiden til formalistisk at hænge sig i opgørelsen over Nicaraguas bruttonationalindkomst pr. indbygger, som udenrigsministeren opgiver til 900 dollars. 750 dollars er nu nok mere korrekt efter Nicaraguas egne opgivelser, men hertil kommer, som Knud Vilby nævner i sin gode artikel i Politiken den 25. april 1984 om bistandsproblemet, at Zimbabwe jo har et lige så stort nationalprodukt som Nicaragua, men her ydes der altså fortsat gavebistand.

Jeg kan i denne sag være helt enig i, at Knud Vilbys anbefaling af, at der bør lægges

om til gavebistand i så vid udstrækning som overhovedet muligt, bør følges op her i folketinget.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Hr. Albrechtsen efterlyste dokumentation for disse våbentransporter. I den anledning kan jeg henvise til en publikation, der hedder »Background Paper: Central America«, og som er udgivet af Department of State og forsvarsministeriet i Washington den 27. maj 1983. Og da hr. Albrechtsen selvfølgelig vil sige, at den er ensidig, kunne jeg samtidig spørge, om hr. Albrechtsen kan bevise, at dette her ikke er rigtigt.

Så sagde hr. Albrechtsen, at vi burde fordomme interventionen i Grenada. Der er den forskel, at der er anmodet om den, som jeg nævnte det, både fra OECS og fra generalguvernøren på Grenada, og at der er tilfredshed på Grenada med det, der er sket, og at der er ved at komme ordnede forhold på Grenada. Men det er jo sådan, at hr. Albrechtsen også er modstander af de forstærkningsaftaler, Danmark har med NATO, og skulle det ske, at det blev nødvendigt for Danmark at bede NATO om forstærkninger, ville hr. Albrechtsen selvfølgelig betragte det som invasion. Det vil jeg i alt fald ikke, og det er der mange med mig der heller ikke vil.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Nu kom det jo frem, hvor hr. Arentoft havde fået sine oplysninger om disse våbentransporter fra. Det anede mig nok, at det var fra USAs regering, disse oplysninger stammede. Dertil er kun at bemærke, som hr. Arentoft ganske rigtigt konstaterede, at de er noget ensidige, for nu at sige det mildt, ja, de er faktisk som regel forkerte, disse oplysninger. Det er altså, hvad der er af dokumentation for det, hr. Arentoft rejser, og så spørger hr. Arentoft mig, om jeg kan bevise noget, der ikke finder sted. Nu må hr. Arentoft standse. Skal jeg kunne bevise, at jeg ikke var på Månen i går, eller hvad skal jeg kunne bevise? Hr. Arentoft kan ikke komme længere med denne sag.

I øvrigt mener jeg, at hr. Arentofts konstruktion, at der skulle være indbudt til den-

[Albrechtsen]

ne invasion o.lign. i Grenada, er det mest besynderlige, jeg har hørt. Alle måske bortset fra USA og hr. Arentoft, har vist i denne sag erkendt, at der var tale om en regulær invasion. Så vidt jeg ved, har endda konservative europæiske regeringer klart taget afstand fra denne invasion. Der er ikke noget at diskutere med hensyn til indholdet i, at det var en invasion, men hr. Arentoft ønsker altså, at vi klart skal fordømme sovjetiske interventioner, mens det pludselig bliver mere kompliceret at tage stilling til det, når det gælder amerikanske interventioner. Det er det rene hykleri.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Nu siger hr. Albrechtsen, at det er helt klart, hvor jeg har fået mine oplysninger fra. Ja, det er det da, når jeg nævner, hvor det er fra. Jeg har et system med hængemapper, hvor jeg opbevarer oplysninger fra de enkelte lande. Jeg har også en masse oplysninger fra den modsatte side i de mapper, der hedder henholdsvis El Salvador og Nicaragua osv., og dem har jeg læst omhyggeligt igennem og sorteret inden debatten, så jeg har materiale fra begge sider. Men jeg spurgte, om hr. Albrechtsen kunne modbevise min påstand. Altså: kan hr. Albrechtsen dokumentere, at der ikke finder nogen våbentransporter sted fra Cuba til Honduras og Nicaragua og videre derfra til El Salvador?

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg har et spørgsmål til hr. Arentoft. Kan hr. Arentoft nævne én regering i Vesteuropa, som har sagt, at disse amerikanske påstande var rigtige? Sagen er nemlig den, at USA har sendt udsendinge rundt til regeringerne i Vesteuropa, bl.a. også til Danmark, og forelagt disse såkaldte dokumentationer for regeringerne. Efter mit bedste vidende har samtlige vesteuropæiske regeringer afvist den dokumentation; jeg ved i hvert fald, at den danske har.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Jeg kan kun sige, at jeg har set en kopi af det brev, som er skrevet under af formanden for OECS. Det må være dokumentation nok.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at takke udenrigsministeren for en grundig og velfabulanceret redegørelse. Når man skal bedømme situationen i Centralamerika, Mellemamerika og Caribien, kan et nyttigt udgangspunkt være de amerikanske massemediers reportager fra området og deres stillingtagen til præsident Reagans Mellemamerikapolitik. En anden vigtig faktor er naturligvis Kongressens stillingtagen. Tager man dette udgangspunkt, er det en kendsgerning, at størstedelen af disse opinionsdannere er yderst kritiske over for Reaganadministrationens behandling af situationen i området. Denne interne amerikanske kritik kan samles i følgende to punkter, som jeg har baseret på udførlige reportager og kommentarer, bl.a. i Newsweek:

Punkt 1: Reaganadministrationen bygger sin Mellemamerikapolitik på alt for forenklede præmisser. Overalt, hvor der fremkommer kritik og folkelig modstand mod de lokale magthavere – som regel stærkt højreorienterede hel- eller halvmilitære diktaturer, oligarkier à la Somoza – ses kritikken som inspireret af lokale kommunister støttet af Sovjetunionen og Cuba. Selv om dette utvivlsomt er en del af forklaringen på den stigende sociale og politiske uro i området, er det en almindeligt udbredt opfattelse i de amerikanske medier og Kongressen, at den kommunistiske og sovjetisk-cubanske indblanding og dermed trussel mod USAs interesser i området overdrives af Reaganadministrationen, og at modstanden mod de lokale magthavere dels har et politisk set meget bredere fundament, dels i sig selv udspringer af ofte utålelige økonomiske og sociale forhold i disse lande.

Det har jo i århundreder været karakteristisk for bl.a. disse lande, at den økonomiske og politiske magt har været koncentreret på relativt få familier, oligarki, og at disse har haft et snævert interessefællesskab med militæret. Forsøg på land- og andre sociale og økonomiske reformer er af samme grund stødt på voldsom modstand fra magthaverne side, ja, er ofte blevet slået brutalt ned

[Kofod-Svendsen]

med militærets hjælp. De relativt få gange, det er lykkedes at indføre et civilt styre af moderat og reformvenligt tilsnit, er forsøgene på liberalisering af det økonomiske og sociale liv som oftest strandet på højrekræfternes og militærets modstand. Kun i Puerto Rico og Panama har relativt moderate politiske kræfter vundet fodfæste og har kunnet sikre en vis politisk stabilitet, om end man ikke kan tale om demokrati og sociale og økonomiske reformer i vor forstand. Det var det første, jeg gerne ville understrege.

USAs naturlige interesse for udviklingen i dette område har fået skiftende administrationer til at forsøge at påvirke udviklingen i en USA-gunstig retning. Problemet for USA har været, at man nødvendigvis må samarbejde med de eksisterende regimer uanset deres karakter og manglende folkelige baggrund, og at der har været snævre grænser for, hvor meget USA har kunnet eller villet presse disse regimer til politiske, økonomiske og sociale reformer.

Man kan diskutere, om USA reelt har været magtesløst eller USA af forskellige grunde ikke har ønsket at bruge sine pressionsmuligheder over for disse regimer, men faktum er, at USA i meget høj grad er blevet identificeret med disse højreregimer og derved har fået utroværdighedens skær over sin Mellemamerikapolitik. For kendsgerningen er jo, at det er yderst begrænset, hvad USA har opnået med hensyn til politiske, økonomiske og sociale reformer trods sine erklærede mål herom. Det mest karakteristiske ved USAs indsats har været en massiv militær støtte til regimernes bekæmpelse af de respektive landes oprørsbevægelser, mens midlerne til økonomiske og sociale hjælpeprogrammer i sammenligning med den militære bistand har været yderst beskedne.

I det omfang Kissingerkommissionens økonomiske forslag gennemføres, er der dog udsigt til et markant sporskifte i amerikansk politik. Kommissionen foreslog som bekendt bl.a., at der sættes ind med et omfattende økonomisk hjælpeprogram på 8 mia dollars over en periode på 5 år og omfattende hele Mellemamerika. Men både før og efter Kissingerkommissionens forslag fra februar 1984 har Reaganadministrationen annonceret, at den vil sætte ind med omfattende økonomiske hjælpeprogrammer, om end disse er af en noget mere beskedne størrelsesorden.

Begejstringen for disse økonomiske programmer har imidlertid været behersket i den amerikanske offentlighed, idet det er en vidt udbredt opfattelse, at forudsætningen for en succesrig anvendelse af disse ressourcer er nogenlunde politisk stabilitet.

Ligeledes hvad den militære indsats angår, er der delte meninger i den amerikanske offentlighed. Også Kissingerkommissionen foreslog en øget militær støtte til landene i Mellemamerika som forudsætning for, at de siddende USA-venlige regimer kan vinde kontrol med deres lande og derefter genopbygge økonomien.

Andre i USA er af den opfattelse, at øget militær indsats blot vil stimulere oprørsgrupperne til øget indsats – med yderligere militær konfrontation og materielle ødelæggelser til følge.

Hvad er så Danmarks handlemuligheder? Tiden tillader ikke, at jeg går yderligere ind i en analyse af situationen i de enkelte mellemamerikanske lande, men hvad er Danmarks muligheder? Jeg vil kort skitsere nogle handlingsmuligheder.

For det første dialog via FN og også gennem EPS med USA om vort syn på situationen i området. For det andet eventuel økonomisk og humanitær bistand til forskellige lokale hjælpeprogrammer, f.eks. via kirkelige organisationer, støtte til Contadoragruppens forslag og støtte til moderate kræfter i området. I flere af disse områder findes der kristendemokratiske partier, som netop ønsker at gennemføre sociale reformer, og netop ud fra disse konkrete handlingsmuligheder kan mit parti helt ud støtte det dagsordensforslag, som det radikale venstre har fremsat.

Per Stig Møller (KF):

I sin ordførertale sagde hr. Riishøj, at der hos hr. Fischer forekom påstande, der er så groteske, at de ikke er til at tage alvorligt. Det er jo en meget alvorlig anklage imod en ordførertale i dette ting, og derfor vil jeg gerne have at vide, hvad det er for påstande, der er så groteske, at de ikke kan tages alvorligt – bare én af dem.

I den forbindelse føler jeg trang til at sige, at det vil undre mig meget, hvis hr. Kjeld Olesen kan støtte en af hr. Riishøjs påstande. Det var en påstand om, at Cuba er en overordentlig progressiv kraft i området. Kan

[Per Stig Møller]

man kalde et land med så store fangelejre, et land med så mange arbejdslejre, et land med så reelle klasseforskelle også af racemæssig art og med så utallige flygtninge for en progressiv kraft? Så tror jeg, vi er kommet derover, hvor man kan sige, at revolutionssentimentalismen igen for 117. gang blænder øjnene, så man ikke ser de reelle kontrarevolutionære tilstande, der kommer ud af revolutionssentimentalismen.

Hr. Kjeld Olesen sagde i sin i øvrigt glimrende tale, at »folket bare ville have«. Ja men vi ved ikke, hvad folket vil have i mange af de områder, vi taler om, for folket får jo ikke lov til at sige, hvad det vil have. Vi fik engang at vide, hvad Tibets folk ville have, vi fik engang at vide, hvad Kinas folk ville have, vi fik engang at vide, hvad Kampuchéas folk ville have, og vi kan blive ved og blive ved, men vi ved 5 og 10 år efter, at det bare ikke var det, de ville have.

Jeg er enig med hr. Kjeld Olesen i, at de vil have fred, frihed og føde, men får de det, og får de det på den måde, de vil? Det er jo det, der er spørgsmålet. Jeg synes, denne debat afslører, at der er lidt for stor forskel på opfattelsen af, hvad frihed er, og hvad en revolution er, for det er ikke nødvendigvis sådan, at en frihedsbevægelse skaber frihed, og at det, man kalder progressive kræfter, skaber progression.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Vi kunne jo have en lang filosofisk diskussion om begrebet frihed. Når vi bruger ordet frihed, er det selvfølgelig den personlige frihed, vi først og fremmest tænker på, men der er også noget, der hedder frihed for fattigdom, frihed for nød. Når det gælder udviklingen i Nicaragua efter revolutionen, kan det ikke modbevise, at der er sket fremskridt med hensyn til den sociale velfærd, uddannelsen, bekæmpelsen af analfabetisme og mange andre ting.

Jeg har ikke brugt det udtryk, at Cuba var den udfarende kraft i Caribien, men jeg vil bare sige, at mange af de ting, der har været fremme – jeg har læst artikler, hvor man har citeret en i Spanien boende forfatter om forholdene i Cuba – har været vildt overdrevet. Jeg vil opfordre hr. Per Stig Møller til at gøre, ligesom jeg har gjort: rejs til Cuba, under-

søg tingene! Så kan det være, at hr. Per Stig Møllers billede vil blive et noget andet.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Der er blevet stillet et par spørgsmål til mig i debattens løb; dem vil jeg prøve at besvare. Hr. Albrechtsen spørger, om der er NATO-deltagelse i de manøvrer, der finder sted i området. Dertil kan jeg klart sige til hr. Albrechtsen: nej, naturligvis er der ikke det.

Så siger hr. Albrechtsen, at mine og for øvrigt også andres udtalelser om den aktuelle situation på Grenada ikke er tilfredsstillende. Vel, nu står jeg ikke her for at tilfredsstille hr. Albrechtsen og andre, men for at forsøge at lægge kendsgerningerne frem, så godt jeg nu er i stand til at fremskaffe dem, og selv om jeg gerne ville være venlig over for hr. Albrechtsen, kan jeg ikke ændre ved den kendsgerning, at øens befolkning i henhold til, hvad vi selv har hentet af oplysninger på øen gennem vores diplomatiske repræsentation, og hvad vi har hentet gennem andre, fortsat synes at være glad for, at det uhyggelige anarki, der blev indledt og kulminerede med mordene på Bishop og hans tilhængere, er blevet bragt til ophør.

Jeg kan heller ikke ændre ved, at det interimsstyre, der ledes af Grenadas generalguvernør, synes at fungere tilfredsstillende, og at det ser ud til, at der nu bliver valg, som alle partier kan deltage i. Det er kendsgerninger, som jeg ikke kan ændre på for at tilfredsstille hr. Albrechtsens eventuelle forudfattede meninger. Men alt dette ændrer naturligvis ikke ved det, der er regeringens grundlæggende holdning, nemlig at vi her som alle andre steder må tage afstand fra ethvert brud på princippet om ikke-indblanding i andre landes indre anliggender.

Hr. Riishøj spørger, hvorfor regeringen ikke kan give utvetydig støtte til det, hr. Riishøj betegner som det franske initiativ til at få minerne i de nicaraguanske havne fjernet. Ja men jeg har jo allerede i det udenrigspolitiske nævn omtalt de franske overvejelser om mineringen af havnene på det tidspunkt, da dette var et akut problem, og jeg kan her oplyse, at der ikke fra fransk side er blevet fremsat noget konkret forslag om at være behjælpelig med fjernelse af miner i området, men at Frankrig bare har lagt vægt på at henlede sine partners opmærksomhed på de

[Udenrigsministeren]

meget alvorlige farer, som truede sejladsen i området. Jeg har allerede gennemgået den udtalelse, jeg tidligere har fremsat om mine- ringsspørgsmålet, og har her også nævnt, at Frankrig, da vi senest havde udenrigsmini- stermøde i de ti, alene gav en uformel orien- tering om det franske syn på den foreliggen- de situation. Der er altså ikke tale om noget fransk initiativ, som vi kunne have udtalt støtte til.

Hr. Sønderby har spurgt om Nicaraguas rolle med hensyn til indblanding i andre lan- des indre forhold, og det vil jeg gerne bruge som udgangspunkt for nogle bemærkninger om det, som bl.a. hr. Kjeld Olesen og hr. Gert Petersen var inde på, da de hævdede, at jeg helt har underspillet gennemgangen af USAs rolle i begivenhederne i området.

Der er ingen tvivl om, at Nicaragua under sandinisterne har etableret tætte kontakter med marxistiske guerillagrupper og andre oppositionsgrupper i flere mellemamerikan- ske lande, og at de yder bistand til sådanne grupper. Det er velkendt, at FMLN, guerilla- bevægelsen i El Salvador, har hovedkvarter i Nicaragua. Det er selvfølgelig meget vanske- ligt for udenforstående at bedømme omfan- get af sandiniststyrets bistand til grupper, der i andre lande søger at vinde politisk indfly- delse gennem anvendelse af væbnet magt, men det må dog gøre indtryk, når et rege- ringsmedlem fra et Contadoraland har beteg- net Nicaragua som eksportør af revolutioner, og når en anden Contadoraudenrigsminister offentligt har anklaget ikke blot USA, men også østblokken for at bidrage til den skærpe- de situation i området ved at forøge deres militære tilstedeværelse i området.

Jeg har allerede været inde på Cubas rolle i området, og jeg vil gerne tilføje, at det er ubestrideligt, at Nicaragua har modtaget be- tydelig militærhjælp fra Cuba og fra Sovjet- unionen. Disse forhold kommer man ikke uden om. USA er jo, som man ved, klippe- fast overbevist om, at Nicaragua og Cuba og dermed indirekte Sovjetunionen udgør en meget væsentlig faktor i uroen og problemer- ne i Mellemamerika. Jeg må minde om, at et amerikansk kongresudvalg, der i sit arbejde havde adgang til efterretningsmateriale, i maj sidste år konkluderede, at sandinistregerin- gen i Nicaragua bistår ved træningen af gue- rillaer, og at de overfører våben og finansiell støtte fra og gennem Nicaragua til guerillaer

i andre lande. Sandinisterne forsyner dem også med operationsbaser i Nicaragua, og cubansk indblanding, særlig med våbenforsy- ninger, er i henhold til dette udvalg også klar. Jeg kan henvise til en erklæring under- skrevet den 10. april i år af den amerikanske udenrigsminister, forsvarsminister, chefen for CIA og præsidentens nationale sikkerheds- politiske rådgiver, en erklæring, der betegner sandiniststyret som:

»... fanatiske, viet til intervention ud over dets egne grænser.«

Jeg nævner disse udtalelser, fordi folketin- get også bør være bekendt med, at den ame- rikanske administration og store dele af den amerikanske kongres og offentlighed ser så- dan på Nicaraguas og Cubas rolle i de mel- lemamerikanske konflikter.

Så siger man, at jeg underspiller USAs rolle. Ja, man kan selvfølgelig stille det spørgsmål, hvorfor USA tillægger udviklin- gen i Mellemamerika så stor betydning.

For det første synes jeg, vi skal huske på, at USA ligger ganske tæt på Mellemamerika. Der er jo kortere afstand fra Los Angeles i Californien eller fra byerne i Texas til Nica- ragua og El Salvador, end der er fra disse steder i Californien og Texas til USAs egen hovedstad, Washington, for slet ikke at tale om afstanden til Europa. Mellemamerika er efter amerikansk opfattelse af stor strategisk betydning for USA.

Der bliver i debatten i USA henvist bl.a. til Panamakanalen, der bliver henvist til, at den søværts kommunikation imellem hele USAs sydøstlige del og Europa går igennem farvande, der ligger tæt på Mellemamerika, og en yderligere tilspidsning af situationen i Mellemamerika kan derfor efter amerikansk opfattelse meget let resultere i store strømme af flygtninge fra dette område til Mexico, hvilket igen efter amerikansk opfattelse vil kunne give anledning til megen uro i det me- xicanske samfund, og på længere sigt vil en sådan udvikling – stadig væk set gennem amerikanske øjne – kunne sætte spørgsmåls- tegn ved stabiliteten i selve Mexico.

Jeg har nævnt dette for at gøre opmærk- som på, hvordan man i USA vurderer disse ting. Om bekymringerne er rigtige, skal jeg ikke kunne sige, og jeg kan gentage, at disse bekymringer og disse amerikanske synsvin- ker selvfølgelig ikke rokker ved de principiel- le synspunkter om nødvendigheden af re-

[Udenrigsministeren]

spekt for folkerettens fundamentale principper, som jeg allerede har understreget mange gange.

Det er klart, at Danmark må vende sig imod indblanding i andre staters indre anliggender, og det gælder, uanset om denne indblanding finder sted fra et stort eller fra et lille land. Men netop derfor er det også vigtigt, at vi her i landet anlægger et afbalanceret og nuanceret syn på, hvad der sker i området. Det lader sig altså ikke nægte, at der f.eks. fra Cubas og Nicaraguas side rent faktisk foregår indblanding i andre landes indre anliggender, og at USAs militære aktivitet i området i høj grad af amerikanerne selv bliver begrundet med ønsket om at modvirke en sådan indblanding. Der er jo ikke noget, der er helt sort eller helt hvidt, heller ikke i det område.

Det er klart, at vi må hæfte os ved mine-ringerne af Nicaraguas havne, og at vi må tage klar afstand fra sådanne folkeretsstridige handlinger, men vi skal samtidig have den anden side af sagen med. Vi skal også have med, at USA er indstillet på at yde området en Marshallhjælpignende bistand for at modvirke de slette økonomiske og sociale forhold, som jeg har gennemgået, og disse forhold er jo også efter amerikansk opfattelse en væsentlig, men så sandelig ikke den eneste årsag til problemerne i regionen.

Vi bør da også – igen for at vende billedet, sådan som adskillige talere har været inde på, og som jeg også selv var inde på i min indledning – hæfte os ved de positive reformer, som sandinisterne har gennemført i Nicaragua. Men samtidig skal vi forlange, at Nicaragua selv respekterer princippet om ikke-indblanding.

Jeg beder altså om en balance og en nuancering i vores vurdering af forholdene, hvor vi prøver at tage hensyn til alle sider af dette meget komplicerede billede.

Hr. Stinus rejser så spørgsmålet, hvad vi kan gøre rent praktisk for at komme videre med de synspunkter, der her er lagt frem. Jeg har den fornemmelse efter denne debat, at der ikke er den store meningsforskel i denne sal, når det drejer sig om Danmarks grundlæggende holdning til begivenhederne i området. Det må være helt klart, at vi fortsat skal gøre vort yderste fra dansk side for at markere netop disse opfattelser, som de også er kommet til udtryk under debatten. Vi skal

gøre det over for de parter, der er involveret i konflikten, enten direkte i området eller uden for området, men stadig væk med direkte engagement i konflikten. Disse synspunkter skal vi føre frem med så stor styrke, som det er muligt, når vi inden for rammerne af det europæiske politiske samarbejde tilrettelægger den diplomatiske indsats, vi fra europæisk side kan gøre i denne konflikt. Hr. Stinus var også selv inde på, at Danmark jo får ganske særlige muligheder, når vi formentlig fra nytår indtræder som medlem af FNs sikkerhedsråd, og det er klart, at disse principper også vil være retningsgivende for, hvordan vi skal opføre os dér.

Kun hvis omverdenen, herunder altså også Danmark, i sine reaktioner prøver at bevare overblikket og prøver at nuancere sine reaktioner, har vi en mulighed for at påvirke parterne i retning af de fredelige og politiske løsninger, vi må ønske os, og som jo netop Contadorgruppen prøver at bane vejen for.

Derfor er det heller ikke helt ligegyldigt, hvilken dagsorden folkettingen vedtager efter en sådan debat. Jeg er enig med hr. Kjeld Olesen, når han siger, at det vil være en styrke for dansk udenrigspolitik, hvis et enigt folketing vedtager et dagsordensforslag. Det synes jeg er et godt synspunkt, og derfor kan det undre mig lidt, at hr. Kjeld Olesen så kun har søgt kontakt med SF og VS, når det drejede sig om at formulere det dagsordensforslag, der blev fremsat af hr. Gert Petersen. Det er et dagsordensforslag, der indeholder mange gode og rigtige synspunkter, og som i meget høj grad dækker regeringens synspunkter, sådan som jeg lagde dem frem i min indledning. Men der er flere punkter deri, som efter regeringens opfattelse er knap så heldige, og som vi måske kunne have fundet ud af i fællesskab, hvis man ikke havde så travlt fra de tre partiers side med at prøve at tilrettelægge en ordlyd uden at drøfte den med os andre.

Hr. Stinus har været inde på flere ting. Jeg vil lægge ganske særlig vægt på følgende: når man som et punkt 4 i denne dagsorden tilsiger Nicaragua fortsat økonomisk bistand fra Danmark og man altså gør det i denne sammenhæng, så foretager man efter min mening den politisering af vores u-landsbistand, som i hvert fald et stort flertal er enige om at vi skal søge at undgå. Det er muligt, det bare er formuleringen, der er uheldig, og

[Udenrigsministeren]

at det ikke har været det, man har tilsigtet. Jeg er i hvert fald sikker på, at det ikke er det, hr. Kjeld Olesen har tilsigtet, ikke mindst efter hr. Kjeld Olesens meget sobre og relevante bemærkninger i den diskussion, vi havde om u-landsbistanden til området. Men som formuleringen står her, kan man ikke undgå at knytte det til hele diskussionen om politisering af u-landsbistanden, og det ville være ganske uheldigt.

Jeg har gjort rede for regeringens politik med hensyn til u-landsbistand til Nicaragua, og jeg tror ikke, der er grundlag for de store uoverensstemmelser dér. På den baggrund må jeg hilse hr. Stinus' forslag om motiveret dagsorden velkommen. Jeg synes, det på glimrende vis sammenfatter, hvad der er sagt i debatten, og at det på udmærket klar og præcis vis fortæller regeringen, hvordan folketinget ønsker at regeringen skal tilrettelægge og gennemføre sin politik på dette område.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Det er hr. Kjeld Olesens bemærkninger til min partifælle hr. Per Stig Møller, der kalder mig herop. De undrede mig meget, og jeg vil bede hr. Kjeld Olesen uddybe dem lidt. I 1930'erne rejste velmenende mennesker rundt i Tyskland, og de fortalte, at der ikke var koncentrationslejre dér. Før Stalins koncentrationslejre blev afsløret, rejste folk til Sovjetunionen – og jeg ved, mange udmærkede, velmenende kommunister var blandt dem – og kom hjem og sagde, at der ikke var nogen koncentrationslejre. Nu har hr. Kjeld Olesen været på et besøg i Cuba, som jeg forstår har været et venskabsbesøg, altså ikke et uvenligt besøg, og så vil det interessere mig meget at høre, hvordan hr. Kjeld Olesen kan irettesætte min partifælle hr. Per Stig Møller for, hvad han har sagt. Hvilken total indsigt har hr. Kjeld Olesen i forholdene med hensyn til fanger, politi, politistat i Cuba, der berettiger hr. Kjeld Olesen til at irettesætte hr. Per Stig Møller? Det ville jeg meget gerne have uddybet.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

I mit første indlæg sagde jeg, at der i den ganske verden findes ca. 25 nationer, der har et demokrati, som vi kender det. De øvrige af de efterhånden 160 medlemslande, der er i De Forenede Nationer, har forskellige systemer, har fulgt forskellige veje frem til deres systemer. Der er systemer, som man klart må tage afstand fra – det sovjetiske system er mig en vederstyggelighed, og jeg kunne nævne andre eksempler. Jeg har ikke og vil ikke fra denne talerstol stå og sige, at systemet i Cuba er perfekt, at der ikke foregår politiske fængslinger, at der ikke foregår ting, som strider mod almindelig opfattelse af, hvad vi forstår ved menneskerettigheder. Jeg vil også gøre opmærksom på, at sandiniststyret selv har erkendt, at overgreb har fundet sted, f.eks. når det drejer sig om misquitoindianerne. Det afgørende er en afvejning af disse ting, og her kom jeg ind på spørgsmålet om frihed. Hvis man skal følge hr. Per Stig Møllers filosofi om frihed, skal man altså acceptere tingene ved at sige: nu vel, de ting, der er afgørende for mig, frihed for nød, frihed for sult osv., skal nedprioriteres i forhold til andre ting.

Jeg mener, at det, det må dreje sig om, er, at man erkender situationen, som den er, at man påtaler og kritiserer også dér, hvor menneskerettigheder overtrædes; og at de vitterlig gør det også i Cuba, er jeg ikke et øjeblik i tvivl om, og det skal også siges. Jeg står ikke her som advokat for et Cuba, der er fejlfrit.

Gert Petersen (SF):

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at starte dér, hvor der netop blev sluppet, fordi jeg opfattede hr. Per Stig Møllers angreb på Cuba som noget meget bredere end noget, der alene drejede sig om fangelejre, politiske fanger osv. Det grænser jo til racediskrimination derovre. Hr. Per Stig Møller har også ved andre lejligheder talt og skrevet om, hvor forfærdelige forholdene var, og det er unægtelig også sådan, at man ved et besøg godt kan orientere sig om, hvordan sundhedstilstanden, de almindelige leveforhold, boligforholdene osv. i landet er, hvordan ganske almindelige mennesker lever, hvordan disse mennesker lever, mennesker af den samme kategori, som lever i elendighed i Peru, Ecuador, de fleste af de mellemamerikanske sta-

[Gert Petersen]

ter og store dele af Mexico. Det kan man da se med sine egne øjne. Det er klart, at man ikke får fangeleje og den slags ting at se; det får man i de færreste lande. Det er kun i de 25 lande, som hr. Kjeld Olesen nævnte, at den slags er åbne. Men hvis man har øjne i hovedet, kan man se sundhedstilstand, leveforhold osv., og det er også en menneskeret at kunne leve nogenlunde anstændigt materielt. Det adskiller sig meget, meget væsentligt i positiv retning fra en række andre latinamerikanske lande, hvor masserne lever i dobbelt elendighed med både politisk og social undertrykkelse. Derfor vil jeg alligevel følge hr. Kjeld Olesens opfordring op og opfordre hr. Per Stig Møller til at aflægge Cuba et besøg, simpelt hen for at han kan se, hvordan, skal vi sige det store flertal af befolkningen, som ikke er spærret inde – for det er alligevel det store flertal – lever.

Udenrigsministeren kom her i anden omgang ud i et balancenummer, som var helt svimlende. Det var måske for at imødegå det indtryk, der var skabt igennem udenrigsministerens oprindelige redegørelse. Man må sige, at den konservative ordfører anlagde en anden synsvinkel, end udenrigsministeren havde gjort, for mens der i udenrigsministerens redegørelse var peget på de sociale uligheder som en grundlæggende årsag til spændingen og blev talt relativt lidt om den sovjetisk-cubanske trussel osv., så var det sandelig det centrale for den konservative ordfører, og så var det vel for at bevare sammenholdet i regeringen, at udenrigsministeren så detaljeret, som det var tilfældet i anden omgang, refererede USAs regerings synspunkter – hele tiden understregende, at dette var altså et referat af USAs regerings synspunkter, men alligevel skabende et stærkt indtryk af, at det var nok også dybest set regeringens egne synspunkter.

Jeg vil godt sige om de amerikanske påstande, bl.a. den påstand, der åbenbart var underskrevet af en hel stribe af højtstående funktionærer fra præsident til chef for CIA osv. om cubansk-nicaraguansk støtte til oprørerne i El Salvador, og som udenrigsministeren henviste til: hvad giver udenrigsministeren anledning til at tro på den? USA er grebet i lodrette løgne i hele denne sag, USAs præsident benægtede i flere uger, at USAs myndigheder havde noget som helst med mineringen af havnene i Nicaragua at gøre. Det blev benægtet endogså over for det fortrolige

efterretningsudvalg, som det amerikanske senat har nedsat. Det var i den anledning, at Goldwater udtrådte af udvalget og skrev, at han følte sig »pissed off«. »I am pissed off«, sagde han. Det må man nok ikke oversætte til dansk her, men jeg har set så mange forkerte oversættelser af det, at jeg er nødt til at sige, at det betyder på godt dansk: man har pissat på mig.

Altså, han har følt sig sat udenfor, ja, undskyld, hr. udenrigsminister, jeg har læst hans brev, det var gengivet i New York Times, og det er helt tydeligt, at det, han er forbitret over, er, at man simpelt hen ikke har turdet sætte dette udvalg ind i, hvad der foregik. Man har ikke villet fortælle hverken verdensoffentligheden eller udvalget, som skulle følge disse operationer, hvad der skete.

Ikke alene har man ikke villet fortælle dem det, man har løjet for dem. De spurgte: sker der det og det? Og så har man meddelt dem: nej, det gør der ikke. Her er det altså helt åbenbart, at den amerikanske præsident og CIA-direktøren har løjet.

Hvad giver udenrigsministeren anledning til at tro, at de taler sandhed i den anden sag? Det er dog sådan, at f.eks. Kirkernes Verdensråd, som vel næppe kan siges at være en kommunistisk infiltreret organisation, i en rapport, som blev aflagt sidste vinter efter et besøg i Nicaragua, skriver:

»Hvad angår den formodede militære støtte til oppositionskræfterne i El Salvador, er der ingen tvivl om, at det sandinistiske styre støtter målet for deres kamp mod det nuværende regime i El Salvador. Men vi finder det bemærkelsesværdigt, at kun få beviser om militær bistand – hvis overhovedet nogen – er blevet fremlagt af dem, der højlydt hævder dette, og det til trods for deres adgang til det mest avancerede elektroniske overvågningsudstyr. Man må forvente, at de, der fremfører anklagerne, også fremlægger klare, utvetydige beviser på deres berettigelse, men sådanne beviser eksisterer åbenbart ikke.«

Dette er et uddrag af den rapport om Nicaragua, som er blevet afgivet af Kirkernes Verdensråd, efter at de har haft en delegation i Nicaragua. Vi har altså ikke andet end den amerikanske administrations ord for, at denne infiltration foregår, og dette ord står ikke synderlig til troende.

Den konservative ordfører kom med en lang række påstande, og jeg skal meget gerne

[Gert Petersen]

skrive ur der på, at det var løse påstande. F.eks. om valget i El Salvador: den konservative ordfører fortalte os frank og frejdigt, at det var et frit valg, og at 75 pct. deltog. Han sagde også – det var ganske vist noget senere i sin tale – at dødspatroljerne spillede en rolle i El Salvador, men forhåbenlig holdt de op nu. Det har jeg hørt igennem de sidste 3-4 år at de ville gøre.

Hvordan kan man forestille sig et frit valg i et land, hvor fascistiske dødspatroljer er skyldige i drab på tusindvis af mennesker? El Salvador har 5 millioner indbyggere, det er ligesom Danmark. Kunne vi forestille os frie valghandlinger her i landet, hvis 300-400 mennesker om måneden, først og fremmest hørende til den fløj, jeg repræsenterer, venstrefløjen, blev myrdet af yderliggående fascist, uden at myndighederne greb ind? Man skal være konservativ ordfører for at kunne forestille sig et frit valg under de omstændigheder. Selvfølgelig har det ikke været et frit valg.

Det, man har foreslået fra FMLNs side, er, at man skaber en bred regering, at denne brede regering forbyder al udenlandsk våbentilførsel, at alle udenlandske militære rådgivere trækkes tilbage, og at dødspatroljerne bekæmpes – og så, at der på dette grundlag afholdes valg. Først da kan der blive tale om frie valg.

Der er for mig ingen som helst tvivl om, at valgene i Nicaragua bliver hundrede gange friere, end tilfælet var i El Salvador. Jeg har ikke hørt om dødspatroljer i Nicaragua. Jeg har ikke hørt om mord på 6.000-8.000 mennesker i løbet af året i Nicaragua. Jeg har heller ikke hørt om henrettelser i Nicaragua. Det skal jeg til El Salvador for at høre om. Det skal jeg høre om i det lykkeland, som den konservative ordfører heroppe har stået og prist.

Jeg synes nok, at det, efter at man havde hørt den konservative ordfører, var lidt af en lise at komme til at høre venstres ordfører. Jeg var ikke enig i alt det, der blev sagt, men der var en hel del, jeg var enig i. Jeg synes bare, at det, venstres ordfører sagde, til gengæld rejser mange andre spørgsmål, også relevante spørgsmål. Jeg skal holde mig til et enkelt, som er helt afgørende.

Venstres ordfører, hr. Sønderby, sagde: det er en meget lille overklasse plus militæret, der har haft magten, mens landarbejderne,

bønderne og den store masse har været elendigst stillet.

Ja, hvordan kan det være? Nicaragua har været militært okkuperet af USA fra sådan noget som 1909 til 1933 med få års afbrydelser. Da amerikanerne dampede af i sidste omgang, havde de oprettet en nationalgarde, hvis chef hed Somoza; han blev, et par år efter at amerikanerne var taget af sted, præsident i landet og var helt klart USAs mand. Hans dynasti, Somozadynastiet, blev siddende til 1979 under USAs beskyttelse. Så blev det forjaget. Pointen er, at USA har et hovedansvar for den tilstand, som hr. Sønderby så rigtigt beskrev. Det, man prøver på at komme uden om fra borgerlig side, er det, man ikke kan komme uden om, og det er naturligvis heri, hovedforskellen ligger i de bedømmelser, som har gjort sig gældende her.

Jeg skal sige om den radikale dagsorden, at vi naturligvis ikke vil stemme imod den, for der står ikke noget, der er forkert i den, men der står så sandelig heller ikke det, som burde siges i denne situation, og som kunne gøre indtryk i den amerikanske offentlighed og i Kongressen. Derfor vil vi undlade at stemme.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Hr. Gert Petersen påstår, at jeg i min ordførelse sagde, at El Salvador var et frit land. Nu talte jeg efter manuskript, og derfor ved jeg, at jeg ikke påstod det. Lad være med at pådutte mig en påstand, jeg ikke har fremsat! Jeg sagde, at der havde været 75 pct.s valgdeltagelse, og jeg sagde, at guerillabevægelsen ikke ønskede valg, men en samlingsregering. Jeg citerede efter hukommelsen, hvad Danmarks Radios udsendte medarbejder har oplyst om den sag.

Jeg har heller ikke omtalt El Salvador som et lykkeland. Jeg har tværtimod fordømt dødspatroljerne og sagt, at lykkes det at få næste omgang af præsidentvalget gennemført, kan vi måske få bragt dødspatroljerne til ophør. Citér korrekt!

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

[Gert Petersen]

Det glæder mig meget, hvis jeg har misforstået hr. Fischer. Nu forstår jeg, at hr. Fischer er enig med mig i, at det valg ikke burde have været afholdt på det tidspunkt. Hr. Fischer ryster på hovedet, så det er ved at falde af. Jeg forstår mindre og mindre, det indrømmer jeg. Hr. Fischer starter med at tale, skal vi så sige pænt om det valg. Jeg siger, at hr. Fischer dermed er gået ind for det valg, og at det er ejendommeligt, når hr. Fischer – ikke i samme åndedræt, men lidt senere i sin tale – fortæller om disse dødspatrujler. Hvordan kan man holde et rimeligt valg – nu siger jeg ikke engang frit valg – når dødspatrujlerne hærger og omkring 6.000–8.000 mennesker på et år bliver myrdet af dødspatrujlerne, foruden hvad der bliver myrdet af soldaterne? Jeg forstår ikke, at man overhovedet kan udtale sig positivt om den valghandling.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Hr. Gert Petersen taler hele tiden om disse dødspatrujler og om at bekæmpe dødspatrujlerne. Hvordan tænker hr. Gert Petersen sig at bekæmpe dem? Skal de skydes? Skal de skydes? Dødspatrujlerne?

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Hvordan bekæmper man en fascistisk terror? Det er muligt, at hr. Arentoft ikke ved det, men jeg mener nu godt, at fascistisk terror kan bekæmpes, og at der her er tale om en fascistisk terror, at der er tale om patruljer af folk, som har taget retten i deres egen hånd, som uden varsel skyder oppositionelle og afvigere. Det kan vi vel godt være enige om. Så synes jeg næsten, det er upassende at stille det spørgsmål: nå ja, men hvad gør vi dog ved det? Hvordan bekæmper man dem?

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Det var et politikersvar. Jeg fik nemlig ikke svar på det, jeg spurgte om. Det var en lang snak, men ikke et svar på det, jeg spurgte om.

Fischer (KF):

I mit første indlæg nævnte jeg de mange betænkeligheder ved det planlagte valg i Nicaragua. Jeg lagde frem, at der var behov for massiv påvirkning udefra for virkelig at få en demokratisk proces igennem uden alle de hindringer, der på nuværende tidspunkt allerede er stillet op, og derfor vil jeg da gerne opfordre de parter, der føler politisk solidaritet med sandinisterne, men som samtidig går ind for det åbne folkestyre, vi har i Danmark, til at øve enhver mulig indflydelse på sandinisterne for at få fjernet de hindringer.

Det skal også være en opfordring til hr. Kjeld Olesen, for jeg tror, at Den socialistiske Internationale kan have en rolle at spille i denne sammenhæng, og jeg tror, at hr. Kjeld Olesen er opmærksom på, at de konservative partiers internationale samarbejde i IDU netop har opfordret til en gensidig dialog med Den socialistiske Internationale om, hvorledes vi i fællesskab kan lægge pres på sandinisterne. Det er i høj grad nødvendigt. Omvendt ved jeg da også, at der er kræfter i området, der gerne vil manipulere med Den socialistiske Internationale, men det bliver et internt spørgsmål.

Jeg har bemærket, at hr. Riishøj ikke har svaret hr. Per Stig Møller, og det må jo så betyde, at han ikke kan svare.

Det er uholdbart at karakterisere Cuba som et alliancefrit land. Cuba er en integreret del af Østblokken, endda en meget solid del, og på nærmeste hold af Kreml.

VS og SF ignorerer konsekvent de væbnede cubanske aktiviteter og interventioner i området, men dem kan man ikke overse, og jeg mener, det i øvrigt er meget betænkeligt, når man ser, at den sovjetiske marskal Agarpov klart regner Nicaragua med på samme hold.

Med hensyn til de to dagsordner, der er foreslået, vil jeg sige: hr. Gert Petersens dagsorden mangler helt klart balance, selv om der er nogle rigtige ting i den, og derfor kan vi ikke gå ind for den. Den dagsorden, hr. Stinus har foreslået, har derimod et indhold, der gør, at den kan være basis for en dansk politik, og derfor kan jeg anbefale, at man stemmer for den.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

[Margrete Auken]

Kampagnen til hr. Fischers oplysning fortsætter.

Presset på sandinisterne, det bliver altså noget med at løbe åbne døre ind, for de ophæver undtagelsestilstanden til, jeg tror, det er 4. august 1984, for at sikre, at der ikke bliver hold i kritikken. Den meget beskedne presse censur, der er, bliver altså ophævet, og partierne får lige muligheder, men jeg er ikke klar over, om der er andre ting, vi skal komme med rambukken til for at sikre, at valget bliver om muligt bedre end vores. I så fald vil jeg meget gerne tage det med.

Vi fik ikke svar af hr. Stinus før, og det er jeg meget ked af. Det blev gentaget nu, at vores dagsorden manglede balance. Hr. Stinus har ikke svaret på, hvordan den mangler balance. Hr. Stinus har stadig væk kun sagt, at der er for mange linjer, og jeg synes, det er et katastrofalt argument at sende over til f.eks. de amerikanske kvækere. Hvad skal vi sige? Kan vi få at vide, hvordan vi skal give den amerikanske opposition en forklaring? Hr. Stinus ville støtte den. Skal det være med det spladder?

Formanden:

Formanden ved ikke, hvad spladder er. Derfor kan jeg ikke påtale ordet.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Hørte jeg rigtigt? Sagde fru Margrete Auken, at censuren i Nicaragua i øjeblikket var beskeden?

Sønderby (V):

Så kunne jeg måske oplyse, at den beskedenhed, der er ved presse censuren i Nicaragua, er, at hvis pressen ikke vil bringe en oplysning, kan man få den fotokopieret, og så kan man sende den ud til dem, der gerne vil have den, men den kan ikke komme i avisen.

Der er måske ikke kommet meget nyt frem i debatten i dag, men alle erkender, at der er nogle problemer, som udenrigsministeren sagde. På mange områder er vi enige om, at der skal gøres noget.

Det eneste relevante nye, der er kommet, er, at hr. Gert Petersen meget skarpt har fordømt det, der sker i Afghanistan. Det burde hr. Gert Petersen måske have tænkt på som

initiativtager til den ensidige forespørgsel her om problemerne i Mellemamerika. Det, der sker i Afghanistan i øjeblikket, er da meget værre: hundrede tusinde sovjetiske soldater er sat ind dér.

Venstre var – og det er ikke mærkeligt – meget tilfreds med udenrigsministerens redegørelse, og den dagsorden, hr. Stinus har foreslået, er en god opfølgning af redegørelsen. Der er støtte til Contadorgruppens bestræbelser og markering af dansk afstandtagen fra indblanding i andre staters indre anliggender.

Venstre kan derfor støtte den radikale dagsorden.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er første gang, jeg har hørt hr. Ole Bernt Henriksen tale så kort. Nu har jeg haft tid til at samle mig. Jeg sagde beskeden censur, fordi jeg mener, at selv konservative bør kunne kende forskel på fluer og elefanter. Og der er en forskel af den størrelse. Den censur, der udøves, kan hver eneste dag kontrolleres på opslagstavler. Det skrevne kan sendes ud i duplikat. (*Munterhed*). Nå ja, det kan vi grine meget ad, men kender I andre steder, hvor det lader sig gøre?

Så kan man sige: hvorfor har man så censuren? Det kan man også godt forklare – jeg har ikke sagt forsvare, for jeg synes, det er svært, jeg synes faktisk, noget er svært en gang imellem – men hvis der f.eks. kommer meldinger i avisen om, at nu er der mangel på dit eller dat, indrykket som annonce for at skabe kaos – som vi så i Chile, Allendestyret blev kørt ned på den måde – er det så ikke lidt vanskeligt for os andre at komme og sige det store og hellige, fordi vi ikke kan kende forskel på fluer og elefanter?

Men det er åbenbart i folketinget bedøvende lige meget, hvilken slags censur der er tale om.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg ville også være forbavset, hvis fru Margrete Auken pludselig gik og udbredte kommunistisk propaganda, men jeg er mindre forbavset over, at hendes udtalelser her er i overensstemmelse med rapporten fra

[Gert Petersen]

Kirkernes Verdensråd. Jeg ved ikke, om hr. Ole Bernt Henriksen nu betragter Kirkernes Verdensråd som en kommunistisk eller pro-kommunistisk organisation. I rapporten fra Kirkernes Verdensråd hedder det:

»Skønt vi støtter den frie presse, forstår vi nogle af de særlige omstændigheder i Nicaragua, som taler for den nuværende censur. I en tid med intens ydre aggression, som griber dybt ind i folks tilværelse, er det forståeligt, at en vis kontrol er nødvendig som følge af ofte alt for uansvarlige pressemeddelelser. Vi må imidlertid tilføje, at vi er imponeret over den interne pressefrihed, der trods alt eksisterer ulig situationen i mange totalitære lande, så at en avis som La Prensa daglig kan offentliggøre artikler, der direkte som indirekte kritiserer regeringen. Det er værd at bemærke, at La Prensa åbenbart ikke har noget at sige imod aggression udefra, hvorfor det spørgsmål rejser sig, hvor avisens grundlæggende loyalitet befinder sig.«

Selv om Kirkernes Verdensråds delegation rejser spørgsmålet om avisen La Prensas grundlæggende loyalitet, har man altså ikke fra den sandinistiske regerings side rejst det spørgsmål, men lader La Prensa udkomme og lader den kritisere regeringen, som den har lyst til. Det er nemlig ikke det, censuren går på. Den går på den situation, at Nicaragua er under angreb. Censuren er først indført i 1982, da angrebet blev optrappet.

Og så vil jeg minde om, at under 2. verdenskrig blev der sandelig også indført pressecensur i Storbritannien af militære grunde og med henblik på forhold, der kunne vedrøre militæret.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Hr. Gert Petersen citerer Kirkernes Verdensråd, som om en sådan erklæring har nogen som helst autoritet i et parlament som det danske. Det, de siger, forekommer mig fuldstændig lige så anstødeligt som det, fru Margrete Auken siger, og jeg vil gerne gøre to bemærkninger om det.

For det første: mit parti og det store flertal i dette parlament er modstander af censur under enhver form.

For det andet: vi betragter ikke Kirkernes Verdensråd som en myndighed, der kan citeres med nogen som helst vægt her.

Men bliv da bare ved med at finde alle mulige andre organisationer, der frikender det, der sker i Nicaragua, og som jeg ved vi er nogle der nærer meget stor bekymring ved.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Et spørgsmål til hr. Ole Bernt Henriksen. Det kan besvares med ja eller nej. Mener hr. Ole Bernt Henriksen, at det var forkert og forkasteligt af den britiske regering, at den indførte pressecensur under 2. verdenskrig?

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Der er et spørgsmål, som jeg synes er meget væsentligt at diskutere, spørgsmålet om ytringsfriheden, og det glæder mig, at der er så meget omsorg for den. Jeg bryder mig heller ikke om nogen som helst indskrænkning af ytringsfriheden, det gør man heller ikke i Nicaragua, og alle bestræbelserne går netop også ud på at skabe en situation, hvor selv den meget begrænsede indskrænkning, der har været med hensyn til visse oplysninger om forsyninger, kan afvikles igen.

Jeg synes, den bemærkning skal med, at der er en meget vanskelig forsyningssituation for pressen i Nicaragua. Det er vanskeligt at skaffe papir og materiel til avisernes trykning, men man tillader ikke desto mindre fra regeringens side, at oppositionspressen forsynes udefra med papir og materiel, således at den kan udkomme i stor stil. Det viser, at man ønsker en åben debat om de vigtige politiske spørgsmål i Nicaragua, en debat, som rent faktisk foregår.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Hvor er det dog rørende og bevægende, at regeringen i Nicaragua tillader det, der er naturligt i alle lande: at der kommer avis-papir ind til aviserne.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg synes, det er en dybt uanstændig debat at høre på. Man kan stadig væk ikke se forskel på fluer og elefanter. I dette forrygende

[Margrete Auken]

område er Nicaragua det land, hvor der i øjeblikket er mest frihed, mindst tortur, for ikke at sige næsten ingenting. Vi kan få rapporter fra Amnesty International, men det er måske også en helt irrelevant instans at henvise til? Alt, hvad vi får hjem af meldinger om Nicaragua, viser, at det i sammenligning med de andre lande, som støttes af USA, er i en helt anden forfatning. Når man så sidder herinde og bliver principiel i øjnene og siger, at al censur er af samme slags, viser det, hvor uansvarligt og uanstændigt og umoralsk ikke mindst de borgerlige forholder sig til de sager.

RIISHØJ (SF):

Udenrigsministeren udtalte sig i anden omgang om den amerikanske holdning og brugte nogle vendinger, som er interessante. Det er vendinger, som også den anden supermagt anvender efter militærinvasioner i andre lande: anarkiet er bragt til ophør, og der er sket normalisering af landets situation efter en militær invasion.

Sådan er altså hr. Fischers og udenrigsministerens argumentation med hensyn til forholdene på Grenada. Man bruger også det med afstanden – det ligger tæt på USA – og ganske den samme argumentation får man fra den anden supermagt. Hvordan kan der dog i de to kendsgerninger – anarki og afstand – ligge en argumentation til fordel for en militær invasion i et land? Problemet er nok, at de konservative og regeringen reelt bag den smukke maske accepterer, at den ene supermagt bruger militære midler over for mindre lande. Man vil ikke sige det højt, men det er reelt det, man gør.

Udenrigsministeren var også inde på det, han kaldte politisering af bistanden. Vi har i SF ikke den opfattelse, at bistandspolitik er upolitisk. Vi har den opfattelse, at bistanden bør bidrage til en omfordeling af goderne i denne verden, til en ny økonomisk og politisk verdensorden. Det er i høj grad et politisk spørgsmål, et fredspolitisk spørgsmål. Vi bilder os ikke ind, at sådan noget er politisk neutralt. Vi mener også, at de internationale økonomiske organisationer som Valutafonden handler politisk. Lométraktaten, som EF har med en række afrikanske og andre lande, mener vi altså også har en politisk baggrund. Vi mener også, at det, at man hæver låne-

grænsen med det sigte, som udenrigsministeren havde, har et rent eksportsigte. Det er at støtte dansk erhvervslivs eksportmuligheder over for det, vi kalder melleminustrialiserede lande. Alt dette er altså for os noget, der er politisk. Jeg mener også, vi er valgt til folketinget for at drøfte politiske spørgsmål.

Hr. Fischer sagde meget stolt, at jeg ikke havde svaret. Jeg samler det op her i anden omgang.

Det, jeg understregede i mit indlæg, var, at hr. Fischers verdensbillede gik endnu videre end udenrigsministerens i retning af et reaganistisk – næsten højre-reaganistisk – verdensbillede, hvor alt sættes ind i en primitiv antikommunistisk holdning, hvor alt anskues ud fra, hvad der kan være i modstrid med sovjetiske interesser og i overensstemmelse med højrefløjen i USA. Det går endnu videre end udenrigsministerens.

Det passer ganske pænt med det, hr. Fischer i øvrigt arbejder på inden for FN-Forbundet og i andre sammenhænge, nemlig opbygningen af en såkaldt fredsbevægelse, der støtter ganske den samme politik. Det kalder jeg altså et forsimplet verdensbillede.

Hr. Fischers opfattelse viste sig i nogle konkrete eksempler. Det ene, hvor hr. Fischer jo nævner tal i stor stil, er en påstand om, at der er flere politiske fanger på Cuba end i hele Latinamerika tilsammen. Det vil jeg i hvert fald meget gerne have dokumenteret. Jeg skal ikke bruge en hel masse tal-eksempler i denne sammenhæng. Jeg har på nuværende tidspunkt en meget sikker forvisning om, at det ikke passer.

Det andet er den nicaraguanske intervention i andre lande. Jeg kan ikke nå at citere New York Times og New York Book Review, som jeg har foran mig her, men dér gennemgås i en lang artikel de fredsinitiativer, der er udgået fra nicaraguansk side, og hvad Nicaragua de facto har gjort inden for det sidste års tid. Man har bl.a. udvist nogle af El Salvadors partisangrupper af landet for at stille Contadorgruppen tilfreds.

Man har i øvrigt direkte i sit forslag tilladt inspektioner i Nicaragua, for at det kan ses sort på hvidt, at man ikke giver den støtte til El Salvador; faktisk er støtten til El Salvador inden for det sidste halve år meget kraftigt nedtrappet. Det fremgår helt klart af den internationale presse.

[Riishøj]

Hr. Fischer påstår det stik modsatte, og hr. Arentoft fremkommer med nogle kilder fra det officielle Amerika, der er et år gamle. Det bliver situationen altså ikke bedre af.

I øvrigt er der også i New York Times en gennemgang af de forsonende skridt, der er taget af den nicaraguanske regering, og en gennemgang af forholdet til kirken og til det, man kalder businessmen, forretningsfolk fra andre lande, og også en gennemgang af valget, det forestående valg, som ikke får den udlægning, hr. Fischer har. Og der er altså sket nedtrapning af støtten til El Salvador – simpelt hen for at komme i gang med fredsforhandlinger og få nogle fredsinitiativer i gang, der standser al militær indblanding fra andre landes side. Den påstand kan meget let moddokumenteres, at Nicaragua inden for det sidste års tid skulle have optrappet støtten til f.eks. El Salvador.

Arentoft (FP):

Jeg skal med hensyn til de to dagsordener meddele, at fremskridtspartiet stemmer imod den af hr. Gert Petersen og hr. Albrechtsen foreslåede dagsorden.

Jeg kan sige som andre, at der er visse ting i den, der ser meget fornuftige ud, men at det danske folketing opfordrer alle fremmede magter til at trække alle deres tropper og militære rådgivere tilbage, betragter vi som en tom demonstration.

Det er dog især punkt 4, vi vender os imod: at vi skal låne i udlandet for at kunne låne videre, og gavebistanden osv. osv. Så den dagsorden siger vi altså nej til.

Med hensyn til den anden dagsorden har vi overvejet, om vi ikke også skulle sige nej til den, især på grund af det sidste, om ikke-indblanding i andre staters indre anliggender. Vi er selvfølgelig enige i, at der ikke skal ske indblanding i andre staters indre anliggender. Men som jeg sagde i mit første indlæg, betragter vi ikke det, der skete på Grenada, som et almindeligt brud på folkeretten. Når det sker efter en henvendelse, som det gjorde, fra Organisationen af de caribiske Stater og efter anmodning fra generalguvernøren på Grenada, er det ikke et brud på folkeretten. Hvis NATO opfylder sine forpligtelser over for Danmark og vi i kraft af vores forstærkningsaftaler anmoder NATO

om hjælp, er det heller ikke brud på folkerettens principper.

Med den motivering agter vi at stemme for den af hr. Stinus foreslåede dagsorden.

(Kort bemærkning).

Fischer (KF):

Det er til hr. Riishøj, først med hensyn til de politiske fanger på Cuba.

Jeg vil henvise til denne uges nummer af det franske ugeblad Le Nouvel Observateur og i øvrigt til den høring, der netop i dag er startet i København, hvor en af dem, der kender systemet indefra, hr. Valadarez, har fremlagt nogle oplysninger om antallet af politiske fanger.

Det andet punkt er interventionen fra Nicaragua i El Salvador. Det er rigtigt, at nogle blev udvist, da de begyndte at skyde på hinanden, men revolutionens kommunikationscenter er stadig væk i Managua.

Vedrørende det tredje punkt, valgene i Nicaragua, kan hr. Riishøj næppe tilbagegive de punkter, jeg har fremført: oppositionen, der er bastet og bundet, masseorganisationerne, der kontrolleres af sandinisterne, kirkens reducerede stilling, og at revolutionen er svigtet, som der stod i sidste uge i L'Express.

Disse punkter, der klart beskriver ensidigheden i SFs forespørgsel, er fortsat veldokumenterede.

Albrechtsen (VS):

Jeg synes, det lykkedes lige så dårligt for udenrigsministeren som for hr. Stinus at forklare, hvorfor den forespørgsel, som SF og VS har stillet, ikke skulle være god og velegnet til det formål, den har, nemlig at give et grundlag for en konkret dansk støtte til at bevare freden i området.

Formanden:

Jeg beder om, at man giver taleren mulighed for at blive hørt.

Albrechtsen (VS):

Det lykkedes heller ikke for udenrigsministeren at klargøre det, og jeg hæftede mig især ved udenrigsministerens ord om det sidste punkt i vores dagsordensforslag, hvor udenrigsministeren blev ved med at hævde, at vi skulle ønske en politisering af u-lands-

[Albrechtsen]

bistanden ved at have det sidste punkt med i dagsordenen. Jeg forstår fortsat ikke udenrigsministerens bemærkning. Det er da klart, at det, vi ønsker, er at fastslå, at det netop er nødvendigt her og nu, at der ydes en ekstraordinær og efter VS' opfattelse øget bistand til Nicaragua. Det kan man sige er udtryk for en politisk tilkendegivelse, hvis man ønsker det. Man kan også sige, det er udtryk for, hvad der er behov for. Jeg forstår ikke udenrigsministerens indvending, og i udenrigsministerens egen tale er der jo da også lagt op til, at der fortsat skal ydes bistand, om end altså primært i form af lån.

Jeg vil i den forbindelse henlede udenrigsministerens opmærksomhed på, at ifølge presseoplysninger har FNs generalforsamling faktisk vedtaget en henstilling om, at Nicaragua på grund af følgerne af aggression og blokade bistandsmæssigt behandles på linje med de fattigste udviklingslande, og det burde man fra dansk side følge op. Jeg ved ikke, om udenrigsministeren vil mene, at det også er en politisk beslutning, man har truffet i FN, når man altså i FN er enig i, at kriteriet bruttonationalprodukt, som det konkret er udmøntet i Danmark, kan og bør man se bort fra netop i den slags ekstraordinære situationer, som der er tale om her med Nicaragua.

Det synes jeg udenrigsministeren burde lægge sig på sinde. Vi må så i den kommende tid blive ved med at arbejde for – det kan VS i hvert fald give tilsagn om – at der bliver så meget som muligt i bistand, at bistanden bliver givet så hurtigt som muligt, og at bistanden så vidt muligt bliver gavebistand.

Jeg vil slutte med at kommentere udenrigsministerens bemærkning om, at den franske regering ikke direkte har henvendt sig til den danske regering med opfordring til at deltage i det franske initiativ. Jeg synes, det er en kummerlig undskyldning fra regeringens side, en kummerlig undskyldning for ikke at tilslutte sig det franske initiativ – min bemærkning gælder også hr. Stinus – en kummerlig undskyldning, at man henholder sig til, at man ikke officielt har fået et brev fra den franske regering. Det burde og skulle dog ikke være nødvendigt, at man først officielt får et brev, før man kan finde ud af at rette henvendelse om at deltage i dette initiativ.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg forstår heller ikke rigtig udenrigsministerens modvilje mod punkt 4 i dagsordensforslaget. Han siger, at dermed politiserer vi. Ja men undskyld, hvad har udenrigsministeren så gjort? Forespørgslen drejer sig bl.a. om borgerkrigen i El Salvador, de væbnede overfald på Nicaragua og USAs interventioner osv., og det har udenrigsministeren svaret på, han har beskæftiget sig med baggrunden, og så inddrager udenrigsministeren selv i svaret spørgsmålet om bistanden. Er det ikke at politisere? Jeg tror ikke, man kan foretage den slags subtile sondringer, og det, der er min pointe, er, at det, der står i punkt 4 i den dagsorden, vil her foreslået, egentlig ligger meget godt i forlængelse af det, udenrigsministeren selv har sagt i sin redegørelse. Derfor kan jeg ikke begribe, hvorfor der er noget særlig slemt i dette punkt 4. Det svarer til, hvad udenrigsministeren af egen drift har draget frem i sin redegørelse.

Jeg vil lige føje til, at den dagsorden, som nu åbenbart bliver vedtaget, vil kunne tages til indtægt både af oppositionen i den amerikanske kongres og af præsident Reagan himself. Det skal man se i øjnene. Reagan har også udtrykt sin støtte til Contadorgruppen. Det er temmelig hyklerisk, men han har gjort det. Reagan går også principielt ind for ikke-indblanding, og han har konsekvent benægtet, at USA har blandet sig i interne anliggender i Nicaragua; det er nogle utilfredse nicaraguanere.

O.k., så er han blevet grebet, han er blevet afsløret. Det var løgn, hvad den amerikanske præsident sagde, men han vil da hurtigt falde tilbage og blive ved med at fastholde, at også han går ind for ikke-indblanding.

Det vil sige, at man vedtager en dagsorden, som kan tilfredsstille både oppositionen mod Reagans politik og mr. Reagan selv og dermed ingen. Det er det radikale venstres ansvar.

Velbekomme!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

(Foretaget på den i forretningsordenens § 35, stk. 3, angivne måde).

Forslag om motiveret dagsorden af Stinus (RV) (se foran)

vedtoges enstemmigt med 66 stemmer; 55 stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Gert Petersen (SF) og Albrechtsen (VS) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 56:

Forslag til folketingsbeslutning om en folketingsdelegation til Mellemamerika.

Af Albrechtsen (VS) og Gert Petersen (SF).

(Fremsat 13/3 84).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Hr. formand, det er med nogen tøven, jeg tager ordet. Nu står det i forretningsordenen, at jeg skal tale først, men min respekt for adskillelsen af folkestyrets funktioner gør, at jeg kun med tøven . . .

(Uro på tilhørerpladserne).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Må jeg bede om ro på tilhørerpladserne. Værsgo, hr. udenrigsminister.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Tak, hr. formand.

Når det er med nogen tøven, jeg tager ordet, er det, fordi det efter regeringens opfattelse må være folketinget og folketinget alene, der træffer beslutning i denne sag.

Det er trods alt også folketinget, der i givet fald skulle afholde udgifterne ved en sådan delegations rejse, og det er de enkelte folketingsmedlemmer, der i deres valgkreds i givet fald skulle forklare afholdelsen af denne udgift. Regeringen har ikke fundet at burde foreslå en sådan rejse; for den, der ønsker at opnå et nuanceret billede af situationen i

Mellemamerika, er der vel andre og billigere muligheder end netop at rejse.

Men hvis folketinget skulle beslutte, at en sådan delegation skal udsendes, siger det sig selv, at udenrigsministeriet er rede til med de ressourcer, vi nu engang har, at give en sådan delegation al mulig støtte både forud for rejsen og under rejsen.

Kjeld Olesen (S):

Jeg henviser til udenrigsministerens bemærkninger og foreslår, at vi drøfter forslaget i udvalget.

Fischer (KF):

SF og VS vil sende en folketingsdelegation til Mellemamerika med det formål at undersøge de sociale, politiske og militære konflikter i området og at vurdere mulighederne for øget dansk bistand, også til flygtninge i området. Det er nok tvivlsomt, om et kortvarigt besøg af en halv snes folketingsmedlemmer i en tre, fire, fem stater vil bidrage meget til vor viden. Vi kan bare tage flygtningeproblemet: hvem skal der fokuseres på? Folk er flygtet på kryds og tværs af grænserne. Et særlig vanskeligt problem udgør f.eks. de 15.000–20.000 misquitoindianere, der befinder sig i Honduras på flugt fra sandinjerne. Her kan oplysninger fra FNs flygtningehøjkommissær eller fra Røde Kors nok vise sig mere anvendelige.

Med hensyn til mere almene politiske vurderinger findes der ud over de oplysninger, vor udenrigsminister kan levere, efterhånden rigeligt med alsidigt materiale om området som grundlag for en vurdering af situationen: den omfattende og på mange måder bemærkelsesværdige Kissingerrapport og materialet fra Den socialistiske Internationale og fra de konservative partiers internationale samarbejde i EDU og IDU efter nylige vurderinger på stedet.

Mon det er mangel på viden om Mellemamerika, der plager SF og VS? Er deres rejsever ikke nærmere udtryk for ønsket om at spænde hele folketinget for deres temmelig ensidige kampagnevogn i Centralamerikadebatten, sådan som den netop afviklede forespørgsel til udenrigsministeren gav udtryk for?

Vi finder det ikke rigtigt at inddrage folketinget i en sådan politisering. Vi mener i øv-